

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΣ.

Αί περί χρησιμότητος ιδέαι συνδέονται τόσον στενῶς πρὸς τὸ ἐλαττήριον τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ὀπισθεν αὐτῆς λειτουργούσης ἀνάγκης, ὥστε καθ' ὅσον αὐται τροποποιῶνται κατὰ τοσοῦτον καὶ ἐκεῖναι μεταβάλλονται. Ἐν γένει ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεγάλαι αἰ κατὰ τόπους, χρόνους καὶ ἄτομα διαφοραί. Ὅσον ἐν τούτοις προάγεται ἡ ἀνθρωπότης τόσον πλείονα πράγματα καὶ πλείονες ὑπηρεσίαι περιβάλλονται τὸν χιτῶνα τῆς χρησιμότητος. Ἐνῶ ὁ Διογένης εὐχαριστεῖται ἐντὸς τοῦ πίθου τὸν ὅποιον κυλίει, ὁ Ἀλκιβιάδης ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει θέλει νὰ ζῆσῃ ὡς μεγιστάν.

Ἡ ἔποψις αὕτη τῆς καθολικῆς τάσεως πρὸς τὴν ἡδονὴν (ὅπως ἔκαστος ἀντιλαμβάνεται ταύτης ἀπὸ τοῦ ἀσκητοῦ μέχρι τοῦ ἐπικουρείου) ἐξηγεῖ ἓνα τῶν σημαντικωτάτων νόμων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἐκεῖνον ἐξ οὗ παράγονται καὶ ἀποταμιεύονται τὰ παντὸς εἶδους ἐφοδία τῆς ζωῆς, διότι ὅταν ἡ φωνὴ τῆς ἡδονῆς ἐκλείψῃ, εἰς οὐδὲν καὶ τοῦ Κροίσου αὐτοῦ οἱ θησαυροί. Κατὰ τοῦτο ἡ ἀνάπτυξις τῆς οἰκονομικῆς ταύτης ἀρχῆς εἶναι κλάδος γενικωτάτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐννοίας. Καθὼς λέγει ὁ Bentham ἐν τῇ Δεοντολογίᾳ-του (μέρ. Α' κεφ. 2), ἡ ἀρχαῖκή καὶ ἀτεχνος φύσις ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἐπιζήτησιν τῆς ἀμέσου ἡδονῆς καὶ ἀποσόβησιν τῆς ἀμέσου στερήσεως. Ἄμα δὲ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὁσάκις οὗτος συμβουλεύει τὴν θυσίαν τῆς παρούσης ἡδονῆς, ἀποβλέπει εἰς μείζονα μέλ-

λουσαν, και ὁσάκις ἐπιβάλλει τὴν παροῦσαν στέρησιν, σκοπεῖ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι δεινοτέραν. Τὸ πᾶν οὕτω συνίσταται εἰς τὴν παρακώλυσιν λογιστικοῦ λάθους ἐν τῷ ἀθροίσματι τῆς εὐδαιμονίας.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ καθολικὴ θεωρία, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ὁμοῦς αἱ διάφοροι χρησιμότητες ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν κατατάσσονται εἰς δύο κεφαλαιώδεις κατηγορίας. Ἐνῶ αἱ μὲν δύνανται νὰ ἀπαλλοτριωθῶσιν, αἱ λοιπαὶ εἶναι ἀναπαλλοτριώτοι. Ἡ χρησιμότης π. χ. τῆς ὑγείας, τῆς ὠραιότητος, τῆς ἠθικῆς ἀξίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν, τὴν προσωπικὴν, οὕτως εἰπεῖν, σφαῖραν τοῦ ἀνθρώπου. Καλὸς στόμαχος, διαπεραστικὸς νοῦς εἶναι χρησιμότητες ἐπιζήλοιοι, ἀλλ' ἀμεταβίβαστοι. Ἄφ' ἐτέρου ἡ χρησιμότης ἐπιδεξίου βιομηχάνου, πεφωτισμένου ἐπιστήμονος καὶ τῆς ἀπείρου ἐκείνης σειρᾶς τῶν ὑπηρετικῶν καὶ ὑλικῶν διὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον μέσων, δύνανται νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς χρήματα, καὶ νὰ καταστῇ ἀντικείμενον συναλλαγῆς. Ἡ τελευταία αὕτη κατηγορία ἀνήκει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας. Χάριν τῆς μελούσης ἐν τῇ καταναλώσει ἢ τῇ συναλλαγῇ ἡδονικῆς ἐλπίδος ἀφοσιούται ὁ ἀνθρώπος εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ φύλαξιν τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας του ἐξαρτωμένων χρησιμοτήτων, προθύμως δὲ ὑποφέρει τὰς παρούσας θυσίας ἀντὶ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι προσδοκωμένων ἀπολαύσεων.

Ἐν γένει ἡ ἰδέα τῆς χρησιμότητος συνδέει τὸν ἀνθρώπον πρὸς τὰ ἐκτὸς αὐτοῦ ἀντικείμενα καὶ ἀποτελεῖ τὸν κύριον μοχλὸν τῶν ἀδιακόπως ἐνεργουμένων ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς οἰκονομικῶν μεταβολῶν. Ὡς παρατηρεῖ ὁ σοφὸς καθηγητῆς μου κ. Ι. Σοῦτσος (Πλουτολογίας τομ. Α. κεφ. 2 § 1), τὰ λόγου καὶ ἐλευθερίας εὐμοιροῦντα πλάσματα, συναισθανόμενα χρεῖας ποικίλας, ἃς ἡ χεὶρ τοῦ δημιουργοῦ ἐνεχάραξεν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ ἐπιληφθῶσι τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων καὶ διερευνώντες τὰ προσόντα καὶ τὰς ἰδιότητας αὐτῶν νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἐν αὐτοῖς περιεχομένης χρησιμότητος. Διὰ τῆς λέξεως λοιπὸν χρησιμότης ἐκφράζομεν τὴν πρὸς

ἡμᾶς ἰδιαιτέραν τῶν πραγμάτων σχέσιν. Ἴνα δὲ θεωρηθῇ παρ' ἡμῖν ἀντικείμενόν τι ὡς χρήσιμον, ἀπαιτεῖται α. νὰ ἔχωμεν τὴν συναίσθησιν χρεῖας τινος· β'. νὰ ὑπάρχῃ πρᾶγμα δυνάμενον νὰ θεραπεύσῃ αὐτὴν· καὶ γ'. νὰ συσχετίσωμεν διὰ τοῦ πνεύματος τὸ ἀντικείμενον πρὸς τὸ ὑποκείμενον. Ὡστε καθόσον συναισθανόμεθα νέας ἀεῖποτε χρεῖας καὶ σπουδάζομεν κάλλιον τὴν φύσιν τῶν περικυκλοῦντων ἡμᾶς πραγμάτων, ἀνακαλύπτομεν ἐν αὐτοῖς ἰδιότητος πρότερον ἀγνώστους καὶ καταλαμβάνομεν καὶ μεταχειρίζομεθα αὐτὰ πρὸς θεραπείαν τῶν ἡμετέρων ὀρέξεων».

Ἡ ἰδέα τῆς χρησιμότητος τῶν ἀντικειμένων εἶναι ὁ ἄξων περὶ ὃν στρέφονται αἱ ἐν τῇ κοινωνίᾳ κυκλοφοροῦσαι τιμαί. Ὅτι αὐταὶ εἶναι ἀντάλλαγμα τῆς διὰ τὸν λαμβάνοντα χρησιμότητος τοῦ πράγματος, αὐταπόδεικτον. Ἐὰν ὑπάρχωσι πρᾶγματα τόσον ἀφθονα ὡς ὁ ἀὴρ καὶ τόσον εὐκόλα ὡς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, προσφερόμενα δωρεὰν ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς τὰ πλάσματά της κατὰ τὸν ζωογονήσαντα αὐτὴν ὑπέριστατον Λόγον (ἀπόδειξις ὅτι ἡ χρησιμότης μεθ' ὅλην τὴν ἄκραν σημασίαν της δὲν παράγει πάντοτε ἀξίαν), ὑπάρχουσιν ἀφ' ἐτέρου πρᾶγματα περιβεβλημένα τόσον μεγάλην ἀξίαν ὅσον μικρὰν κέκτηνται καθ' ἑαυτὰ χρησιμότητα. Τίς π.χ. δύναται νὰ συγκρίνῃ τὴν χρησιμότητα ἐνὸς κοιλοῦ σίτου πρὸς τὴν χρησιμότητα μίας οὐγγίας χρυσοῦ; Καὶ ὁμοῦς διὰ τῆς ἀξίας τοσοῦτου χρυσοῦ πολλὰ κοιλὰ σίτου δύνανται νὰ ἀγορασθῶσιν. Πλήθος οὕτω περιστάσεων δύνανται νὰ συντρέξωσιν εἰς τὴν ἀναβίβασιν τῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων ὑπὲρ τὸν ὀρίον τῆς χρησιμότητος αὐτῶν καὶ τὰνάπαλιν. Τὰ ἦθη τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἐποχῆς ἐξασκοῦσι ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεγάλην ἐπιρροήν. Ἐνῶ ἐν χώρᾳ ὑπερβορείῳ οἱ Ἔσκιμῶι περιορίζουσι τὰς περὶ χρησιμότητος τῆς κλίνης εἰδήσεις των εἰς σχετικὴν τινα τοποθέτησιν τοῦ πάγου καὶ ἐπίστρωσιν ξηρῶν δερμάτων ζῶων θαλασσίων, οἱ κάτοικοι ἄλλων χωρῶν μακαρίζουσι πλειότερον τὸν λάμποντα τῆς πολυτελείας δοῦλον, ἢ τὸν χρῆστιαν ὃν ὅστις ἐξησφάλισεν εἰς ἑαυτὸν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Τί δὲ θὰ ἔλεγε τῷ

όντι ἢ καθ' ἡμᾶς νεολαία, ἐὰν ὁ Ἀθηναῖος τοῦ ὁποίου τὰς ιδέας ἐσεβάσθησαν οἱ αἰῶνες, ἐνεφανίζετο αὐτῇ γυμνόπους, ἀσκεπής, φιλόφρων καὶ διδακτικός ὅπως πρὸ 2 χιλ. ἐτῶν!

Ὅπως δὲ ποτε συγκρινομένων τῶν χρησιμότητων, τὰς ὁποίας, παρέχει ἡ φύσις, πρὸς τὰς χρησιμότητας, τὰς ὁποίας ἐκ τῶν μορίων αὐτῆς δημιουργεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἡ βάσις ἀνήκει εἰς τὰς πρώτας. ἀκράς περιόδους διέτρεξεν ἡ ἀνθρωπότης, ζῶσα διὰ τῶν ἀγρίων τοῦ δάσους καρπῶν καὶ ἐν ταῖς βαθείαις τῶν ὀρέων ὄπαῖς, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην βιομηχανίας, τὴν ὁποίαν οἱ ὕστερον χρόνοι τὸν ἐδίδαξαν. Ἐν τούτοις ἐπ' ὀλίγα δευτερόλεπτα ἔλλειψις ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος θὰ μετέβαλε τὸ πρόσωπον τῆς γῆς εἰς εὐρύν τάφον, τὸν ὁποῖον ἡ ἰσχυροτέρα μηχανικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐνέργεια εἰς μάτην θὰ ἀπεπειράτο νὰ ἀτενίσῃ. Ἡ κυρία διαφορὰ μεταξύ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν τεχνητῶν χρησιμότητων εἶναι αὕτη. Εἰς τὴν περαιτέρω ὁμως ἀνάπτυξιν ἡ παραγωγὴ τῶν ἀνθρωπίνων χρησιμότητων ἀπέδειξεν, ὅτι συνδυάζεται πλεϊότερον πρὸς τοὺς μεγάλους πληθυσμούς, καὶ ὅταν ὁ Θεὸς ἐν τῇ Γραφῇ παρέβαλλε τὸ ἀνθρώπινον γένος πρὸς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, οὐδὲν ὀλιγώτερον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς παραγωγῆς τῶν ἀνθρωπίνων χρησιμότητων παρέπεμπε, δημιουργὸς αὐτός, τὴν δημιουργικὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν. Διότι τῷ ὄντι, καθὼς λέγει ὁ J. B. Say, «ἐὰν εἴκοσιν ἄνθρωποι πρὸ τριῶν αἰῶνων ἐρίπτοντο ὑπὸ τρικυμίας εἰς τὰ παράλια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, εἶναι πιθανώτατον ὅτι θὰ ἀπέθνησκον ἐκ πείνης ἐν τῇ αὐτῇ ἐκείνῃ χώρᾳ, καθ' ἣν πολλὰ νῦν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων εὐρίσκουσιν οὐ μόνον ἀφθόλους τροφὰς, ἀλλὰ περιπλέον πλεῖστας τῆς βιωτικῆς λεπτότητος.»

Ἐν γένει ἡ χρησιμότης ἐπεκτείνεται εἴτε εἰς ἀμέσους εἴτε εἰς ἐμμέσους σκοπούς, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ συντηρήσεως τοῦ παρόντος ἢ καλλιέργειας τοῦ μέλλοντος. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει πᾶν ὅ,τι μεταβάλλει μορφήν χάριν τῆς ἐνεστώσης ζωῆς καὶ βιομηχανίας. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀνήκουσιν αἱ παντὸς εἶδους ἀποτα-

μιεύσεις. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν οἰκονομικῶν χρησιμότητων ἡ πραγματικὴ ὠφέλεια τῶν μεταχειριζομένων αὐτῶν. Ὅπως τὰ ὠραιότερα καὶ πολυτιμώτερα ἐδέσματα δὲν συμβάλλουσι πάντοτε εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος, τοιοῦτοτρόπως καὶ αἱ μᾶλλον ἐπιμεμελημένα βιομηχανικὰ δαπάναι δύνανται νὰ ἀποτύχωσι. Διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἔννοιαν ἀρκεῖ ἐπὶ δεδομένης χρησιμότητος, ὅτι εὐρίσκει αὐτὴ ἀγοραστὰς. Εἴτε περὶ ὕλικῆς εἴτε περὶ ἠθικῆς ἢ πνευματικῆς χρησιμότητος πρόκειται, ἡ αὐτὴ περὶ ὅλας κρίσις. Πόσας χρησιμότητας δὲν καταδικάζει ἡ αὐστηρὰ ἠθικὴ, τὰς ὁποίας ὁμως ἐπιδιώκουσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀγορᾶς αἱ παντοειδεῖς ἀνάγκαι. Τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ λαοὶ πληθύνουσι πολλὰς εἰς μάτην ἀρχοντικὰς χρησιμότητας, ὅπως μεταξύ τῶν αἰῶνων ἐπιτύχωσιν ὀλιγίστας εἰς πραγματικὴν τοῦ ἔθνικοῦ μεγαλείου ὑπηρεσίαν. Πόσοι δὲ μηδαμῖνοι ἡγεμόνες ἀπέναντι ἐνὸς ἀληθοῦς λαῶν ὁδηγοῦ!

Ἡ ἰδέα τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ ἐξασκεῖ σπουδαίαν ἐπὶ τῶν χρησιμότητων ἐπιρροήν. Ὅταν διὰ τῆς αὐτῆς δαπάνης κατασκευάζεται μείζων ἢ πρότερον καὶ τελειότερα ποιότητος βιωτικῶν ἐφοδίων, προφανῶς ἡ ἔθνικὴ οἰκονομία εἰσῆλθεν εἰς σπουδαίαν ἀκμῆς περίοδον. Ἐν τούτοις ἐνῶ ἐκ τοῦ ποσοῦ ἡ ἐποψὶς αὕτη εἶναι ἀπεριόριστος καὶ ἀποτείνεται εἰς τὴν θεραπείαν ὅσον ἐνεστι πλειόνων τῆς ἀνθρωπότητος ἀναγκῶν διὰ τῆς καταπτώσεως τῶν τιμῶν, τὰς ὁποίας ἡ μεγάλη προσφορὰ προκαλεῖ, ἀφ' ἐτέρου ἢ ἐκ τοῦ ποσοῦ ἐποψὶς ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν κατ' ἐποχὴν καὶ χώραν ἐπικρατουσῶν τάσεων. Ὅταν π. χ. ἡ ἀνάγκη τῆς μεταβολῆς ἔχῃ τι νευρικὸν καὶ ἀεικίνητον, ἡ τελειότης διαζεύγεται τὴν στερεότητα, ἥτις ἀποβαίνει περιττὴ, καὶ συνεταιρίζεται τὴν κομψότητα, ἥτις θεραπεύει πλεϊότερον τὰς ἐφημέρους ὀρέξεις.

Ἐνόσω ἡ χρησιμότης περιορίζεται εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ θεραπεύσῃ, εἶναι ἀτομικῆ· ἅμα δὲ ἐξέλθῃ εἰς περιοδεῖαν μεταξύ τῶν διαφορῶν ἀναγκῶν, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ νόμου τῆς ζητήσεως καὶ τῆς

προσφορᾶς, καθίσταται κοινωνική. Ἐνῶ ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἀκούονται μόναι (κατὰ Πλάτωνα) αἱ φωναὶ τῆς ὕλης, ἐν τῇ δευτέρᾳ παρεμβαίνει ἡ κοινωνία, ἵνα ἐπιθέσῃ ἐπὶ ἐκάστης χρησιμότητος τὴν σφραγίδα τῆς διατιμῆσεως αὐτῆς. Τότε ἡ χρησιμότης μεταβαίνει εἰς τὴν σφαῖραν τῶν συναλλακτικῶν ἀξιῶν, ἵνα παρακολουθήσῃ τὰς περαιτέρω τύχας τῶν συναγωνιζομένων τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου δυνάμεων.

ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ.

Ὁ μεταξὺ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ζωῆς σύνδεσμος εἶναι τοιοῦτος οἷον μαρτυρεῖ πρόχειρος καμπύλη γραμμὴ, τῆς ὁποίας τὰ δύο μὲν ἄκρα κατέχουσιν ἀφ' ἑνὸς ἢ μικροτέρα καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ μεγαλειτέρα ἡλικία, ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ σημείων βαδίζει κλονουμένη ἢ πολυάσχολος καὶ γλυκεία τοῦ κόσμου τούτου ζωῆ.

Ἡ διεύθυνσις τῆς γραμμῆς ταύτης ἔχει τι οὐσιωδῶς ἀνώμαλον. Ἐνῶ βαθμηδὸν μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡλικίας, ὀρμητικῶς δὲ ἀπὸ τοῦ πέμπτου, ἀναβιβάζεται περὶ τὸ 14^{ον} ἔτος εἰς τὸ ὑψηλότερον τῆς κυρτότητος σημεῖον, μόλις διαβῆ τὸ ὄριον τοῦτο καὶ εὐθὺς ἄρχεται καταπίπτουσα μέχρι τοῦ 25^{ου} ἔτους. Τότε, ὡς ἂν ἔλαβε νέας δυνάμεις ἢ ζωῆ, ἡ γραμμὴ αὐτῆς ἐκ νέου ἀναβαίνει. Πόσον ὁμως μικρὰ ἢ ἀνάβασις αὕτη παραβαλλομένη πρὸς τὴν προτέραν! Οὕτως ἀπὸ τοῦ 30^{ου} ἔτους ἄρχεται πλεόν ἢ κανονικὴ καὶ ἀδιάκοπος τῆς ζωοφόρου γραμμῆς κλίσις μέχρι τῆς τελείας τοῦ ἐσχάτου γήρατος ἰσοπεδώσεως.

Εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς γραμμῆς ταύτης δίδουσιν ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν οἱ ἀπὸ Βελγικῶν παρατηρήσεων ἐπόμενοι τοῦ Quetelet ἀριθμοί,

Ἡλικία	ζωὴ πιθανή θάν. πιθανός	Ἡλικία	ζωὴ πιθανή θάν. πιθανός
1 μὴν	1 βαθμὸς 960 βαθμοί	23 ἔτος	85 βαθμὸς 12 βαθμὸς
2 »	4 βαθμοί 273 »	24 »	82 » 12 »
3 »	5 » 200 »	25 »	83 » 12 »
4 »	6 » 168 »	30 »	95 » 11 »
5 »	7 » 135 »	35 »	90 » 11 »
6 »	8 » 127 »	40 »	83 » 12 »
1 ἔτος	9 » 115 »	45 »	77 » 13 »
2 »	13 » 77 »	50 »	67 » 15 »
3 »	17 » 60 »	55 »	50 » 20 »
4 »	37 » 27 »	60 »	37 » 27 »
5 »	48 » 21 »	65 »	26 » 39 »
6 »	67 » 15 »	70 »	18 » 57 »
7 »	83 » 12 »	75 »	11 » 187 »
8 »	100 » 10 »	80 »	8 » 29 »
10 »	131 » 8 »	85 »	6 » 174 »
14 »	161 » 6 »	90 »	4 » 250 »
15 »	155 » 7 »	95 »	3 » 283 »
20 »	100 » 40 »	100 »	2 » 4217 »

Ὁ πίναξ οὗτος δεικνύει τὰ ἀντίθετα ρεύματα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Ἐνῶ τὸ πρῶτον μόλις ἀναβαίνει εἰς 161 βαθμοὺς, τὸ δεύτερον φθάνει μέχρι 4217! Ὅσω ὑπερισχύει τὸ μὲν, τόσω ὑποχωρεῖ τὸ δέ. Ἡ μὲν ζωὴ κατὰ μικρὸν καὶ ἐν ἀμφιβολίαις εἰσέρχεται εἰς τὸ στάδιον, ὃ δὲ θάνατος ἐκ τῆς πρώτης αὐτῆς στιγμῆς παρίσταται ἐν τῇ κραταιᾷ καὶ ἀπαισίᾳ αὐτοῦ μορφῆ. Οὕτω πρὶν ἢ συμπληρωθῇ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ζωῆς, ἀποθνήσκει τὸ δέκατον τῶν παιδῶν, μέχρι δὲ τοῦ πέμπτου ἔτους τέσσαρα περίπου δέκατα διαγράφονται ἐκ τῆς τῶν ζώντων βίβλου. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου οἱ δύο ἀνταγωνισταὶ (ζωὴ καὶ θάνατος) ἴστανται, οὕτως εἰπεῖν, κεκμηχότες ἀπέναντι ἀλλήλων. Αὐτὸ ἀρκεῖ ἵνα ἀναλάβῃ νέας δυνάμεις ὁ θάνατος καὶ διώξῃ τοὺς ἀπομάχους τῆς ζωῆς, ὡς ὁ φθινοπωρινὸς βορρᾶς τὰ ἀπηυδυσμένα φύλλα.

Αἱ μεταξὺ τῶν γεννῶν κυριώτεραι ἐπὶ τοῦ φαινομένου τούτου διαφοραὶ ἀναφαίνονται ἰδίως ἀπὸ τοῦ 13 ἔτους μέχρι τοῦ 50^{ου}. Κατὰ τὴν πρώτην πενταετίαν ἡ θνησιμότης μείζων παρὰ ταῖς γυναῖξι, ἀκολούθως ἔρχεται διὰ τοὺς ἀν-

δρας ἢ ἡλικία τῶν παθῶν, ἤτις μέχρι τοῦ 23^{ου} ἔτους πλείονας νέων ψυχὰς εἰς Ἄσθην παραπέμπει. Μυστήριον αἰώνιον παραδόξου τῆς φύσεως νόμου, ὅστις ρίπτει εἰς τὸ πῦρ δένδρα μὴ δοκιμασθέντα ἔτι ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν, καὶ γεννᾷ ὄρμας καὶ ἀνάγκας πρὸ τῆς οἰκονομικῆς δυνάμεως εἰς ὑποταγὴν καὶ θεραπείαν των. Ἀφίνω τὴν κοινωνικὴν ἐποψίν τῆς μείζονος φθορᾶς τῶν ἀνδρικῶν δυνάμεων ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ. Ἡ μείζων ἐν τεκνογονίᾳ ἔντασις τῆς γυναικὸς συμπίπτει μετὰ τὴν ἡλικίαν τῶν παθῶν τοῦ ἀνδρός. Ἐνῶ δὲ τότε βελτιοῦνται ὡς πρὸς τοῦτον οἱ ὄροι τοῦ βιωσίμου, ἐλαττοῦνται οὗτοι ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὅτι ἐκέρδισεν αὐτὴ μέχρι τοῦ 18^{ου} ἔτους ἀποβάλλει ἀπὸ τοῦ 25^{ου} μέχρι τοῦ 40^{ου}. Ὅπωςδὲποτε ὑπὸ γενικὴν εὐνοίαν ἢ ζωοφόρος γραμμὴ τῆς γυναικὸς εἶναι μᾶλλον κανονικὴ τῆς τοῦ ἀνδρός, αὐστηρὰ συνέπεια τοῦ ἡσυχωτέρου αὐτῆς βίου.

Ἡ μελέτη τῶν φυσικῶν νόμων, οἵτινες διέπουν τὰς μεταξὺ ζωῆς καὶ ἡλικίας σχέσεις, δὲν ἀνήκει ἀπλῶς εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ἐπιστημονικῶν περιεργειῶν. Ἐὰν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ σὺν αὐτῇ δι' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν ἢ παντελῆς εἰς ἐξερεύνησιν τοῦ θέματος τούτου ἔλλειψις συνδυάζεται πρὸς πολλοὺς ἄλλους κοινωνικοὺς τῶν τόπων τούτων ὄρους, ἀφ' ἑτέρου διὰ τοὺς ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πολιτισμοῦ ἐργαζομένους λαοὺς τοιαῦτα ἐπιστημονικὰ ἔργα χρονολογοῦνται ἤδη ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Μεγάλα τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς προβλήματα συνδέονται πρὸς τὰ πορίσματα τῆς ἐν τῇ ζωῇ τοιαύτης ἢ τοιαύτης διαμοιράσεως τῶν διαφορῶν τοῦ ἔθνους ἡλικιῶν. Ἡ στρατολογία π. χ. ἐν δεδομένη ἐπικρατείᾳ πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ ἀκριβῶν ὑπολογισμῶν τῆς δυναμένης νὰ φέρῃ τὰ ὄπλα ἡλικίας. Ἡ ὑγιεινὴ ἀποκατάστασις τοῦ τόπου ἀντανακλᾷ ἐπὶ τῶν πινακῶν τῆς ζωῆς καὶ τῆς θνησιμότητος διὰ τρόπον ἱκανοῦ νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μᾶλλον ἀμβλυωποῦντος νομοθέτου. Ὅταν ἡ μὲν ὥριμος ἡλικία ἐλαττωταί, καταλαμβάνουσι δὲ τὴν θέσιν αὐτῆς ὑπάρξεις μὴ δυνάμεναι νὰ διαδῶσι τὸ πρῶτον τῆς ζωῆς ὄριον, ὁ νομοθέτης, εἰάν πρόκειται νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα του ἐκ τῆς

ἀφεύκτου φθορᾶς, πρέπει νὰ τρέξῃ δραμαίως εἰς τὸ οἰκονομικὸν τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν σπουδαστήριον, ὁμολογῶν τὴν ἑαυτοῦ ταπεινώσιν, διότι ἐγκαίρως δὲν ἤνοιξε πρὸς αὐτὸ εὐρείαν τῆς Πολιτείας τὴν θύραν. Πόσαι δὲ βιομηχανικαὶ δυνάμεις σχετιζόμεναι πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ζωῆς (ὡς π. χ. αἱ παντὸς εἶδους ἐπὶ ταύτης ἀσφάλεια) καθυστεροῦσιν ἐν χώραις, τῶν ὁποίων ἢ ὅλη σοφία περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν δημιουργίαν ἀνθρωπίνων πλασμάτων ἀνευ περαιτέρω ἐρεύνης τῶν κατ' αὐτὰ συλλήβδην τῆς ζωῆς φαινομένων. ἐξ ὧν ἢ τελικὴ κατασκευάζεται τῶν κοινωνικῶν ἀκμῆ.

Ἡ ἐξακρίβωσις τῆς πιθανῆς ζωῆς τῶν κατοίκων δεδομένης ἐπικρατείας συνδέεται λοιπὸν πρὸς εὐρείαν κοινωνικῶν συμφερόντων ἔννοιαν. Ὅσα πλείονες αἱ ἐλπίδες τοῦ μέλλοντος, τόσω μείζων τοῦ παρόντος ἢ ἔν τ α σ ι ς. Ἐν καιρῷ ἐπιδημιῶν ἢ περὶ τῆς αὔριον ἀμφιβολία ὀδηγεῖ τὰ πλήθη εἰς τὴν ἄμεσον ἀπόλαυσιν διὰ τῆς χαλαρώσεως τῶν ἠθικῶν καὶ οἰκονομικῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐλαττηρίων. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐν κοινωνίᾳ, τῆς ὁποίας ἢ πιθανὴ ζωὴ εἶναι λίαν παρακεκινδυνευμένη, τῶν ἐλαττηρίων τούτων οἱ νόμοι ἀποβάλλουσι μέγα μέρος τῆς ἀποτελεσματικότητος αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις καλλιεργοῦσι χῶραι καὶ ἐποχαί, ἐν αἷς δύναται τις κατὰ προσέγγισιν νὰ ἐκτείνῃ τοὺς περὶ τοῦ μέλλοντος ὑπολογισμοὺς του εἰς μείζον χρονικὸν διάστημα. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ἐνδεικτικώτατος εἶναι ὁ ἐπόμενος πίναξ, ὅστις, γενόμενος ἐπὶ τῇ βάσει διαφορῶν τῆς καταστατικῆς ἐρευνῶν, μαρτυρεῖ περὶ τῆς πιθανῆς κατὰ χώρας ζωῆς δι' ἐκάστην ἐπὶ κορυφῆς τῶν στηλῶν ἡλικίαν.

Χῶραι	νεογέν.	5εταῖς	10εταῖς	20εταῖς	40εταῖς	60εταῖς	75εταῖς
Ἀγγλίξ (Finlaison)	55, 6	53, 4	49, 4	41, 6	28, 0	13, 9	6, 6
Γαλλία (Montferrand)	42, 0	56, 0	52, 5	44, 1	28, 2	12, 9	5, 2
Βέλγιον (Quetelet)	41, 6	53, 5	50, 0	42, 4	27, 1	12, 9	5, 6
Σουηδία (Wargentin)	33, 2	51, 3	48, 8	40, 7	25, 5	12, 2	5, 3
Ὀλλανδ. (Kerseboom)	30, 9	47, 0	44, 9	38, 0	25, 9	13, 8	6, 0
Ἑλβετία (Muret)	41, 0	52, 9	49, 3	40, 6	24, 8	10, 7	4, 4
Γερμανία (Sussmilch)	17, 7	46, 2	43, 8	36, 0	22, 5	10, 8	5, 5

Ἀνεξαρτήτως τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης περὶ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς πιθανότητος, ἡ διαμοίρασις τῆς ἡλικίας μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐπικράτειαν ἀτόμων παρέχει ἰδιαίτερον φῶς. Οὕτως ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1870 ἐξάγομεν, ὅτι τὸ ἕβδομον μὲν τοῦ ἡμετέρου πληθυσμοῦ ἔχει ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν 5 ἐτῶν, τὸ τρίτον δὲ ἀπὸ 5—15 ἐτῶν. Ἐπὶ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος σχεδὸν ἑκατομμυρίου ἀριθμοῦμεν ἐν τῇ ἀκμῇ μὲν τῆς νεότητος (20—30 ἔτη) 260 424 ἄτομα, ἐξ ὧν 130 148 ἄνδρες καὶ 130 276 γυναῖκες, ἐν τῇ ἀκμῇ δὲ τῆς σταθερᾶς ἡλικίας (30—50 ἔτη) 323 824 ἄτομα, ἐξ ὧν 169 982 ἄνδρες καὶ 153 932 γυναῖκες. Ἐνῶ δὲ ἡ φθινοπωρινῆ ἡλικία (50—70 ἔτη) ἀριθμεῖ 140 597 ἄτομα, ἐξ ὧν 72 427 ἄνδρες καὶ 68 170 γυναῖκες, ἡ χειμερινῆ (70 ἔτη καὶ ἐπέκεινα) περιλαμβάνει 27 273 ἄτομα, ἐξ ὧν 14 540 ἄνδρες καὶ 12 733 γυναῖκες. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κλίμακος ταύτης ἴστανται 258 ὑπερκατοντούταις, ἵνα συγκρίνωσι τὴν Ἑλλάδα μεταξὺ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὴν εὐρον, πρὸς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν πρόκειται νὰ τὴν ἐγκαταλείψωσι. Ἐὰν δὲν ὄνειρεύωνται, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἔζησαν εἰς κρίσιμον τοῦ Ἑλληνισμοῦ περίοδον, ἐκείνην ἐξ ἧς ἐγεννήθη καὶ δι' ἧς πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ τὸ παρόν.

Ἐπὶ ἀκριβῶς καταστατικὴν ἐποψίν ἢ διεθνῆς πείρα εἶναι πολυσήμεντος, ἀνεῦ ἀνάγκης ἰδιαιτέρας σημειώσεως τῶν πολιτειακῶν αὐτῆς ἐξαγομένων. Ἐὰν παραβάλωμεν τοὺς ἐκτεθέντας ἀριθμοὺς τῶν ἐν Ἑλλάδι μεταξὺ ζωῆς καὶ ἡλικίας σχέσεων πρὸς τὰ πορίσματα τῶν ἐν Εὐρώπῃ φαινομένων, ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἢ ἀπὸ 60—100 ἐτῶν ἡλικία καὶ ἡ πολλῶν ταύτης σπουδαιότερα (ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας) ἡλικία τῶν 40—60 ἐτῶν κατέχουσι τὴν τελευταίαν θέσιν· ἐξ ἐναντίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν σημαντικωτάτην ἡλικίαν ἀπὸ 20—40 ἐτῶν, ὡς καὶ τὴν ἐξ ἧς αὕτη μορφοῦται, τὴν τῆς νέας γενεᾶς (—20 ἐτῶν), κατέχομεν τὴν πρώτην ἐν Εὐρώπῃ θέσιν. Ὁ ἐπόμενος πίναξ δύναται νὰ δώσῃ σαφεστέραν ἔννοιαν περὶ τῆς ἀπὸ πᾶσαν ἑκατοντάδα κατοίκων διανομῆς τῶν ἡλικιῶν.

Χῶραι	—20 ἐτῶν	20—40	40—60	60—100
Ἑλλάς	47, 65 ἄτομα	31, 99	14, 76	5, 58
Ἀγγλία	45, 34 »	30, 60	16, 72	7, 34
Πρωσσία	46, 65 »	30, 70	16, 63	6, 02
Γαλλία	36, 12 »	31, 09	22, 64	10, 15
Βέλγιον	41, 32 »	30, 13	19, 60	8, 95
Δανία	42, 23 »	31, 05	18, 34	8, 38
Ὀλλανδία	42, 66 »	30, 87	18, 77	7, 70

Τίνος ἐνέκεν ἡ ζωὴ παρ' ἡμῖν μέχρι μὲν τοῦ 40^{ου} ἔτους προίσταται ἐν Εὐρώπῃ, κατόπιν δὲ ἐπὶ προφανεῖ ζῆμιά τῆς ὅλης ἐθνικῆς πείρας ἐγκαταλείπει ταχύτερον τὸ στάδιον; Βεβαίως συντρέχουσι κλιματικοὶ λόγοι καὶ ἡ ἱστορία τῶν βιωτικῶν περιστάσεων δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ πρὸς τὸ φαινόμενον ἄσχετος. Ἡ ὑγιεινὴ ἀποκατάστασις τοῦ τόπου εἰς τὰς ἐξεις τῶν προσώπων καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους ἐξ ἅπαντος θέλει ἐξασκήσκει σωτηριωδεστάτην ἐπιρροὴν ἐν χώρᾳ, τῆς ὁποίας αἱ μεγάλαι τοῦ παρελθόντος παντοειδεῖς νίκαι εἶναι ἀναγκαῖοι καρποὶ ἰσχυροῦ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἐθνικοῦ ὀργανισμοῦ. Ὅταν ὁμως βλέπω παρ' ἡμῖν νεο-γένροντας συνταξιούχους καὶ ἐν Πρωσσίᾳ πρεσβύτας ἰδρυτὰς μεγάλης αὐτοκρατορίας, ἐννοῶ κατὰ πόσον ἔτι καθυστερεῖ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ ἡ μελέτη τῶν πρὸς περαιτέρω ἀνάπτυξιν ἀναγκαίων κοινωνικῶν ἔργων.

ΠΕΡΙ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟΥ

Ὅταν ὁ νομοθέτης εἰς προστασίαν κλάδου τινος τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἢ ἐξ ὑπερβολικοῦ πρὸς τὸν δημόσιον θησαυρὸν ἔρωτος ἀπαγορεύῃ ἢ διὰ βαρέων τελωνιακῶν δασμῶν καταπιέξῃ τὴν εἰσαγωγὴν ἀντικειμένων τῆς πρώτης ἢ τῆς δευτέρας ἀνάγκης καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, προνοεῖ συγχρόνως καὶ περὶ καθιερώσεως ἀναλόγου τινος συστήματος ποινῶν κατὰ παν-

τὸς ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὴν κρυφίαν τῶν ἀπηγορευμένων ἢ τῶν ἐπιβεβαρυσμένων εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν. Ἡ οἰκονομικὴ δὲ ἱστορία εἶναι πλήρης ἐκ νομοθετημάτων, τὰ ὅποια τὸ ταμειυτικὸν καὶ προστατευτικὸν πνεῦμα δὲν ἐδίστασε πολλάκις νὰ δανεισθῇ ἐκ τῶν ὀπισθοδρομικωτέρων τῆς ἀνθρωπότητος περιόδων.

Ἐν τούτοις παρετηρήθη πάντοτε ὅτι, ὁσάκις τὰ ἔργα τοῦ νομοθέτου ἀντιστρατεύονται πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ταχέως ἐπισύρουσι τὴν συστηματικὴν τούτων ἀντίπραξιν. Οὕτω κατὰ τῶν περιορισμῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς συναλλαγῆς, ἣτις εἶναι φυσικὸν δικαίωμα, ἀνεπτύχθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διαρκὴς καὶ ἐπίμονος περὶ τοῖς διαφόροις λαοῖς τάσις, ἣτις, ὅσον ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως τὴν ἐμπορικὴν συναλλαγὴν, εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα λαθρεμπορία. Κατ' αὐτὴν, ὡς συμβαίνει συνήθως ὅταν διαταράσσονται οἱ γενικοὶ τῆς ἀνθρωπότητος ὅροι, ἀντιπαρίσταται ἡ ἠθικότης εἰς τὴν πρὸς τοὺς θετικὸς νόμους ὑποταγὴν καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀρχαιοτέρων φυσικῶν τῆς κοινωνίας νόμων, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ποινὴ καὶ ἡ ἀνάγκη. Ἐνῶ δ' ἀφ' ἐνὸς οἱ λαθρέμποροι εἶναι παραβάται τῶν νόμων τῆς πατριδος, ἀφ' ἑτέρου εἶναι ζῶσα διαμαρτύρησις κατὰ τῶν κακῶν νόμων αὐτῆς.

Ἡ μείζων ἀκμὴ τῆς λαθρεμπορίας συναντᾶται πρὸς τὴν μείζονα ἔντασιν τῶν ἀπαγορεύσεων καὶ τῶν βαρέων τελωνιακῶν δασμῶν, διότι ὅσω μέγα τὸ συμφέρον εἰς παραβιάσιν τοῦ νόμου τόσω ὀρμητικώτερον τρέπονται πρὸς αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι. Τῶ ὄντι ὅταν ἡ τιμὴ τῶν πραγματειῶν ἀναβιβάζεται ἕνεκεν τῶν κυβερνητικῶν διὰ τοῦ τελωνείου τεχνασμάτων, οἱ τὸ κέρδος ἐπιδιώκοντες εὐρίσκουσιν ἄφθονον τοιοῦτον ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ τελωνιακοῦ φόρου ἀπαλλαγῇ καὶ τῇ ὑπὲρ ἑαυτῶν κλίσει τῆς ἀγοραίας τοῦ συναγωνισμοῦ πλάστιγγος, συμψήφίζοντες ἐν τῷ μεταξὺ τὰς δυσχερείας καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ λαθρεμπορίου. Σημεῖον καὶ τοῦτο ἐν τῇ οἰκονομικῇ ὡς καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῶν κοινωνιῶν σφαίρα, ὅτι ἀσφαλεστέρα πάντοτε εἶναι ἡ τῆς χώρας συγ-

κρότησις οὐχὶ ἐν τῇ βίᾳ τῶν θεσμῶν οὐδὲ ἐν τῇ ἀνεφίκτω τελειότητι τῶν προσώπων, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρμονικῇ ἐνώσει τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος κατὰ τὴν μεγάλην τῶν λαῶν ζωὴν.

Ἡ ἐπὶ τῶν ποινικῶν τοῦ λαθρεμπορίου λεπτομερειῶν καθολικὴ ἔρευνα περιέχει ποικιλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅσω προβαίνει ἡ ἀνθρωπότης τόσω δίδει τὸν τύπον ἱστορικῆς ἀπλῶς ἀξίας. Ἐν γένει ἡ μὲν τιμωρία διὰ τὴν παραβίασιν τῶν προστατευτικῶν τοῦ νομοθέτου σκοπῶν συνδέεται μετὰ διηνεκοῦς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως πρὸς ὄλους τοὺς κλάδους τῆς μεταποιητικῆς βιομηχανίας, διότι κατὰ πᾶσαν στιγμὴν οἱ ἄνθρωποι τῆς τελωνιακῆς δυνάμεως (ἐν αἷς χώραις τὰ ἐρείπια τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος ὑφίστανται εἰσέτι) δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ ἐν ταῖς ἀποθήκαις εἰς ἀνακάλυψιν τοῦ σώματος τοῦ ἐγκλήματος. Ἡ δὲ ὑπεράσπισις τῶν ταμειυτικῶν ἀπλῶς τοῦ νομοθέτου μέτρων στηρίζεται ἐπὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τελωνιακῆς τινος ζώνης, ἐντὸς τῆς ὁποίας οἱ ἐπιτετραμμένοι ὑπάλληλοι ἐνεργοῦσι τὰς ἐπισκέψεις αὐτῶν. Ἄμα τὸ ἐμπόρευμα ἐξέλθη τῶν ὁρίων αὐτῆς, εἰσέρχεται εἰς τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας καὶ μένει ἀκαταδίωκτον. Ἐν Γαλλίᾳ μὲν ἡ τελωνιακὴ ζώνη ἔχει πλάτος 2 μυριομέτρων, ἀρχομένων ἀπὸ τῆς ὀροθετικῆς γραμμῆς, ἐν Ἑλλάδι δὲ, ἕνεκεν ἐλλείψεως σχετικῆς τοῦ νομοθέτου προνοίας, ἡ ἐμπειρικὴ ἠκολούθησεν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ἐξῆς ἐφαρμογὴν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν διὰ θαλάσσης εἰσαγωγὴν, ἣτις εἶναι δι' ἡμᾶς καὶ ἡ ἀσυγκρίτως τῷ λόγῳ σπουδαιότερα ἕνεκεν τοῦ γεωγραφικοῦ σχήματος τῆς χώρας καὶ τῆς καταστάσεως τῶν περὶ τὴν ὀροθετικὴν ἡμῶν γραμμὴν οἰκούντων λαῶν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς παραγωγῆς. Ἐθεωρήθη τούτέστιν ἐν Ἑλλάδι ὅτι ἀπὸ τοῦ σημείου τῆς ἀποβιβάσεως τοῦ ἐμπορεύματος μέχρι τῆς ἐν τῇ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀποθήκῃ τοποθετήσεως αὐτοῦ ὑπάρχει ἰκανὸν διάστημα εἰς ἐξάσκησιν τῆς τελωνιακῆς ἐνεργείας.

Ἄλλ' εἶναι εὐαπόδεικτον κατὰ πόσον ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆ ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ νόμου. Ὅταν οὗτος (19 Μαρτίου

1843) ἐν ἄρθρῳ 88 θεωρῆ ὡς λαθρεμπόριον τὴν εἰσαγωγὴν ἢ ἀποβίβασιν δι' ἄλλων παρά τὰς διωρισμένας θέσεων, ἔχει ὑπ' ὄψιν τὰς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ φυσικὰς μεταξὺ ἀποβιβάσεως καὶ θέσεως σχέσεις. Ἄμα τὸ ἐμπόρευμα μετακινηθῆ ἐκ τῆς ἀπηγορευμένης θέσεως, λείπει τὸ στοιχείον τῆς ταυτοχρόνου ἀποβιβάσεως καὶ ἐπομένως ἐκφεύγει ἢ νομοθετικῆ περὶ τοῦ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν λαθρεμπορίου ἐννοια. Ὑποθέτει ὁ νόμος ὅτι ἡ τελωνιακὴ ὑπηρεσία κατέχει ὅλας τὰς θαλασσίας τῶν λιμένων ὁδοὺς καὶ ὅτι εἶναι παροῦσα καθ' ὅλα τὰ σημεῖα τῶν δυνατῶν ἀποβιβάσεων. Ἄμα καταλάβῃ αὐτὴν ὁ ὕπνος, εἴτε τῆς καταπονήσεως εἴτε τῆς συνενόησεως, τὸ φυσικὸν δικαίωμα τοῦ ἐμπορίου ἀνοίγει τὰ ἰστία τοῦ μικροῦ σκάφους αὐτοῦ, ἐξέρχεται εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ βηματίζον ἐπ' ὀλίγον πολιτογραφεῖται, οὕτως εἰπεῖν, πέραν τοῦ κύματος τῆς θαλάσσης.

Τὸ προσφορώτερον κατὰ τοῦ λαθρεμπορίου φάρμακον εἶναι ἡ ὄσον ἐνεστὶν ἀπλοποιήσις ἀφ' ἑνὸς τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας καὶ μετριάσις ἀφ' ἑτέρου τῆς τελωνιακῆς φορολογίας. Ποσάκις ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν φορτικῶν τοῦ τελωνείου διατυπώσεων δὲν ὀμιλεῖ πειστικώτερον τῆς φωνῆς τοῦ καθήκοντος εἰς ἀνθρώπους πρὸς αὐτὸ συνήθεις. Ἐπειτα ὅταν ἐλαττῶνται οἱ τελωνιακοὶ δασμοί, καταπίπτει καὶ τὸ συμφέρον τῆς καταδολιεύσεως αὐτῶν. Ἐκ πρώτης ὄψεως νομίζει ὁ ἀπλοϊκὸς τῆς ταμιευτικῆς πολιτικῆς ὁπαδός, ὅτι θὰ καθυστερήσῃ τὰ δημόσια εἰσοδήματα, ἔρχεται ὅμως ταχέως ἡ εὐρεῖα τῶν ἐθνῶν πρακτικῆ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἐναντίου. Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐπερχομένης ἐκ τῆς καταπτώσεως τῶν τελωνείων εὐθυθείας πολλαπλασιάζονται οἱ καταναλωταί, ὅ,τι ἀποβάλλει ὁ δημόσιος θησαυρὸς ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν δασμῶν κερδαίνει καὶ μάλιστα διὰ τοῦ χρόνου πολλαπλάσιον ἐκ τοῦ ὁσημέραι αὐξανόμενου ποσοῦ τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ λογικὴ τῶν πραγμάτων ἐξήγησις· δὲν λείπει ἐν τούτοις καὶ ἡ ἐννοια τῆς φυσικῆς αὐτῶν βίας. Διότι πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι πλείοτερον ἐφωτίσθησαν οἱ

νομοθέται τῶν ἐθνῶν ἐκ τῶν ἀπέναντι τοῦ λαθρεμπορίου τελωνιακῶν συμφορῶν ἢ ἐκ τῆς ἀπαθῶς τὰ ἑαυτῆς θεωρήματα ἀναπτυσσοῦσης ἐπιστήμης. Θὰ ἦσαν βεβαίως περιεργωτάται αἱ περὶ τῶν μεταξὺ τελωνίου καὶ λαθρεμπορίου ἀγῶνων πληροφορίαι τῆς Καταστατικῆς. Ἄλλ' ἐνῶ ὅταν νικᾷ ἡ λαθρεμπορικὴ βία, οὐδεὶς συνήθως δίδεται λογαριασμός, ἀφ' ἑτέρου ὅταν νικᾷ ἡ τελωνιακὴ ἰσχὺς, δὲν λείπουσιν αἱ καταστάσεις τῶν λαθρεμπορικῶν κατασχέσεων. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ μὲν ἀπὸ τοῦ 1849—57 κατεσχέθησαν 10½ περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἐμπορεύματα, ἐν Ἑλλάδι δὲ πόσα;

Ἐν γένει τὸ λαθρεμπόριον πρέπει νὰ διαιρεθῆ εἰς δύο κατηγορίας, διότι ἡ ἐνεργεῖται ἀπὸ συνενόησεως μεταξὺ ἐμπόρων καὶ τελωνιακῶν ὑπαλλήλων, ἡ ἐνεργεῖται ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως τῶν τελευταίων. Ἡ τελευταία ἐν τούτοις κατηγορία περιλαμβάνει καὶ τὴν κυριωτέραν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐννοίαν, ἡ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ διδασκικωτάτην τῆς Δημοσιονομίας σελίδα ἀπὸ τῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν ἐτι τοῦ παρόντος αἰῶνος Ἀγγλικῆς πρακτικῆς. «Οὐδεμία χώρα (λέγει ὁ Jacob § 1223) εἶναι ἴσως κάλλιον τῆς Ἀγγλίας τοποθετημένη πρὸς σύστασιν τελειοτέρου τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ καὶ παρεμπόδισιν τῆς λαθρεμπορίας. Καὶ ὅμως ἐν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ χώρᾳ τοῦ γνωστοῦ κόσμου, τὸ λαθρεμπόριον ἔλαβε τοσαύτην ἀνάπτυξιν, ὅσην ἐν Ἀγγλίᾳ. Κατὰ τὰς ἐπισημοτάτας εἰδησεις τῶν Wendeborn, Archenholtz, Colquhoun καὶ κατ' ἄλλας πληροφορίας νεωτέρας καὶ ἀξιοπίστους ὑπάρχει ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἰς μεγάλας διακλαδώσεις ἐταιρία λαθρεμπόρων, τῆς ὁποίας ἡ δύναμις εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἀντιπαλαίει πρὸς τὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ναυλόνει πλοῖα 30 τηλεβόλων καὶ ἐπέκεινα, ἅτινα λαμβάνοντα ὑπὸ τὴν προστασίαν των μικρότερα λαθρεμπορικὰ πλοῖα, ὑπερασπίζονται αὐτὰ μετὰ μεγάλῃς μάλιστα ἐπιμονῆς ἐναντίον τῶν δημοσίων θεσμῶν, οὗ ἕνεκεν πολλάκις ἐπέρχονται αἱματηραὶ πρὸς τὰ πλοῖα τῆς Κυβερνήσεως συγκρούσεις. Καὶ τοι μέγας ἀριθμὸς τῶν τελευταίων τούτων (ὑπὲρ τὰ 50) διαπλέει ἀκαταπαύστως τὰ μεταξὺ Ἀγ-

γλίας και Σκωτίας ύδατα, δὲν ἐπαρκοῦσιν ἐν τούτοις εἰς καταστροφὴν τῆς βιομηχανίας τῶν λαθρεμπόρων, οἵτινες ἀπ' ἐναντίας οὐ μόνον ἀνθίστανται γενναίως διὰ τῶν ναυτικῶν τῶν δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ πολλακίς τρέπουσιν τὰς Κυβερνητικὰς εἰς φυγὴν. Οἱ λαθρέμποροι εἶναι ὀπλισμένοι καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἐν μόνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Suffolk οὐχὶ ἐλάσσονες τῶν 4554 ἵππων διετέλεσαν κατὰ τὸ 1745 εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν λαθρεμπόρων. Λαθρεμπορικαὶ δὲ συνοδεῖται 20 μέχρι 200 ἵππων διήρχοντο αὐτὰς ἐτι τὰς δημοσίας ὁδοὺς. Εἰς πόσας δαπάνας πρέπειν ὑποβάλληται τὸ κράτος πρὸς καταπολέμησιν τοιαύτης παρανόμου δυνάμεως, καὶ πόσα κέρδη διὰ τοὺς λαθρεμπόρους ὅπως δύνανται οὗτοι νὰ ἔχωσι τόσον ἰσχυρὰ μέσα! Κατὰ τὸ 1824, ὁ βουλευτὴς Hobhaus παρέστησεν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων ἐκπληκτικὴν εἰκόνα τοῦ συνεχοῦς καὶ ὀσημέραι ἐπιτεινομένου πολέμου μεταξὺ τοῦ λαθρεμπορικοῦ καὶ τοῦ κυβερνητικοῦ ναυτικοῦ, ἀπέδειξε δὲ πόσοι ναῦται καὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ τελευταίου ἀπόλλυνται καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς πρὸς τὰ πλοῖα τῶν λαθρεμπόρων συμπλοκαῖς.»

Ἐχρησιάσθησαν οὕτως αἱ οικονομικαὶ μεταρρυθμίσεις τοῦ Huskisson καὶ τοῦ Robert Peel, ἵνα εἰσαγάγῃσι τὴν ἐμπορικὴν τῆς Ἀγγλίας ζωὴν εἰς τὴν κανονικὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν ἐξηκολούθησαν οἱ μεταγενέστεροι χρόνοι μέχρι τελείας βεβαιώσεως τῆς μεγάλης οικονομικῆς ἀληθείας, ὅτι ὅσον μικρότεροι οἱ δασμοὶ τόσον ἀσθενέστερα μὲν τὰ ἐλατήρια τῆς καταβολεῦσεώς των, γονιμώτερα δὲ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν. Ὁ οικονομικὸς λοιπὸν πόλεμος κατὰ τοῦ λαθρεμπορίου εἶναι ἀποτελεσματικώτερος τοῦ ποινικοῦ καὶ τοῦ διὰ τῶν ὄπλων. Ἐν γένει ὅταν ἡ φορολογία τοῦ τελωνίου περιστρέφεται εἰς 5—10 τοῖς %, σπανιώτεραι θὰ εἶναι αἱ περιστάσεις, καθ' ἃς θὰ ἐριψοκινδύνευέ τις, χάριν τῆς ὠφελείας σχετικῶς μικροῦ ποσοῦ, τὴν πολλῶν σημαντικωτέραν ἀξίαν τῶν ἐμπορευμάτων του, ἢ ὅπως ἐν Ἑλλάδι τὴν πληρωμὴν ὀκταπλασίου φόρου. Τόσον ἀληθεύει, ὅτι ἡ ἄρμονία τῶν συμφερόντων, εἴτε ὑπὸ τὴν ἀτομικὴν, εἴτε ὑπὸ τὴν δημοσίαν ἔπο-

ψιν εἶναι ἡ ἀσφαλεστέρα τῆς πρακτικῆς ἐγγύησις ἀπέναντι τῶν θεωρητικῶν διδασκαλιῶν τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν στενῶν τοῦ θετικοῦ δικαίου τύπων.

Ἐάν, καθὼς ἔλεγεν ὁ Mimerel, «ὄσω ὑψοῦτε τοὺς φραγμοὺς τόσω εἶναι εὐκολωτέρα ἢ ὑπ' αὐτοῦς διάβασις,» ὀλεθρίαν νομίζω τὴν οικονομικὴν ἐκείνην πολιτικὴν, ἣτις ἐνώπιον τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων ὠθεῖ τοὺς λαοὺς εἰς τὴν ἔξιν τῆς πρὸς τοὺς νόμους ἀπειθείας. Τὸ λαθρεμπόριον εἶναι σὺν πολλοῖς ἄλλαις λαθροχειρίαις προῖόν τῆς ἀρχαίας τοῦ Καλιγούλα θεωρίας περὶ κτηνώδους ὑποταγῆς τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν ἡ ἐννοια τῆς πολιτείας ἐξέρχεται τῆς δικαιολογικῆς σφαίρας τῆς ἐλευθερίας, τότε καθ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος αἱ ἀλώπεκες τῆς κοινωνίας πολλαπλασιάζονται καὶ μετ' αὐτῶν οἱ λύκοι, ἵνα ἀποτελεσθῇ οὕτως ἡ εἰδεχθῆς ἐκείνη ἄλυσις, ἣτις ἀπὸ τοῦ θρόνου μέχρι τῆς καλύβης καὶ ἀπὸ τοῦ δάσους μέχρι τῆς ἀγορᾶς ἐπισείεται κατὰ τὰς θλιβεράς τῶν ἐθνῶν περιόδους ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τιμῶν τῆς ἐλευθερίας ἐργατῶν.

ΘΡΕΠΤΙΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΑΙ.

Καθὼς παρατηρεῖ ὁ Hildesheim δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς καταστάσεις ἐν τῇ συνήθει τῶν ἀνθρωπίνων πληθυσμῶν ἀναπτύξει: α) μεγάλη ἐνέργεια, β) μετρία ἐργασία καὶ γ) ἀνάπαυσις. Εἰς ἑκάστην ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα ποσότης θρεπτικῶν ὑλῶν, ὅπως ἀνά πᾶν νυχθήμερον ἀνανεῶνται αἱ ἀδιακόπως καταπονούμεναι δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Τοιουτοτρόπως ὑπελογίσθησαν αἱ ἐξῆς μεταξὺ τῶν ἐκτεθεισῶν καταστάσεων ἀναλογίαι.

	λευκωμα	λίπος	όσπριίνη	άλας	όλον
Διά τήν α'	9, 87 Loth.	8, 64 L.	20, 71 L.	1, 65 L.	40, 84 L.
» » β'	7, 98 »	8, 25 »	17, 95 »	1, 33 »	35, 51 »
» » γ'	6, 88 »	6, 89 »	14, 16 »	1, 18 »	29, 11 »

Ἐν μὲν τῇ δραστηριότητι λοιπὸν τῆς ἐνεργείας ἢ εἰς τροφήν κατανάλωσις μείζων, ἐν δὲ τῇ νωθρότητι τῆς ζωῆς ἐλάσσων. Ἐνῶ οὕτω πειστικὴ ἢ ἀρχαία εἰκὼν τοῦ ἀθλητοῦ ἅμα καὶ πολυφάγου Ἡρακλέους, ἔχει τι ὁμως ἀσαφές ἢ περὶ ἀδηφαγίας τῶν ἀργῶν κοινὴ ἰδέα, ἐκτὸς ἂν αὕτη δανεῖζεται τὴν ἀλήθειάν της ἐκ τῶν περιστάσεων τῶν ἐν μελίσσαις κηρήνων.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἀξιαὶ ἰδιαιτέρας μελέτης εἶναι αἱ ἀναλογίαι τῶν ἐν τῷ βίῳ εἰθισμένων τροφῶν. Ἐξαιρουμένων τῶν δημητριακῶν καρπῶν, οἵτινες ἐνιαυσίως καὶ κατὰ μέσον ὄρον ὑπολογίζονται εἰς 150 περίπου ὀκάδας πρὸς ἕκαστον κάτοικον τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ τῇ αὐτῇ εἰς ὑπολογισμόν μεθόδῳ ὁ ἐπόμενος πίναξ εἶναι ἱκανῶς ἐνδεικτικός.

Χῶραι	κρέας	οἶνος	πνευμ. ποτά	ζάκχαρις
Ἀγγλία	21, 84 ὀκ.	2 00 λίτρ.	4 λίτρ.	15, 44 ὀκ.
Γαλλία	15, 67 »	130, 00 »	3, 6 »	—
Πρωσία	14, 60 »	2, 03 »	3 »	2, 92 »
Βέλγιον	14, 04 »	0, 20 »	3, 5 »	3, 12 »
Αὐστρία	10, 92 »	53, 00 »	—	2, 20 »

Ἐν γένει ἡ συντήρησις τῆς ζωῆς εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀκαταπαύστου ἀνανεώσεως τῶν δυνάμεων. τὰς ὁποίας ἡ λειτουργία αὐτῆς καταναλίσκει. Ἡ ἀνανέωσις τῶν δυνάμεων τούτων, καθὼς παρετήρησεν ὁ Liebig, ἀποβλέπει κυρίως εἰς δύο καθολικὰ τῆς ζωῆς φαινόμενα, ἐξ ὧν τὸ μὲν μαρτυρεῖ συνεχῆ ἐκ τῆς ἀδήλου ἀναπνοῆς καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ σώματος ἀγωγῶν φθορὰν τῆς ἡμετέρας ὕλης, τὸ δὲ ἀποδεικνύει ἀκατάσχετον τὴν ἀνάγκην τῆς θερμότητος, ἢ ἔλλειψις τῆς ὁποίας ἄγει τὸ σῶμα εἰς τὸ ψυχρὸν τοῦ θανάτου βασιλείον. Πρέπει λοιπὸν σταθερῶς νὰ εἰσάγωνται

ἐν τῇ ζωϊκῇ οἰκονομίᾳ τῶν ἀνθρώπων τὰ πρὸς ἀποσόθησιν τῆς φθορᾶς καὶ διατήρησιν τῆς θερμοκρασίας ἀναγκαῖα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας· διότι ἢ ἐν τῷ ζωϊκῷ μηχανισμῷ ὑπηρεσία αὐτῶν ἢ εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς θελήσεως τῶν ἀνθρώπων, ὡς π. χ. τὸ διὰ τὴν ἀναπνοὴν ὀξυγόνον κλπ., ἢ σχετίζεται πρὸς ἀτομικὴν ὁπωσδήποτε ἐνέργειαν. Ἡ τελευταία κατηγορία ἀποτελεῖ κυρίως τὴν ἐννοίαν τῶν τροφῶν, ἐν τῇ μεγάλῃ ποικιλίᾳ τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἅλας καὶ τὸ ὕδωρ ἀποβλέπουσιν ἰδιαιτέρως εἰς τὸ ὀστεῶδες καὶ μυωνικὸν τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ, αἱ δὲ ἄζωτοχοὶ καὶ ἀνθρακοχοὶ ὕλαι εἰς τὴν λοιπὴν οἰκονομίαν του.

Ἀπὸ τῆς ἀπλῆς συντηρήσεως τῶν ἀνθρωπίνων πληθυσμῶν μέχρι τῆς μᾶλλον ἀνεπτυγμένης ἐργατικῆς δυνάμεως των ὑπάρχει κλίμαξ, τῆς ὁποίας αἱ βαθμίδες ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἐντασιν τῆς κοινωνικῆς δραστηριότητος. Ἐξέπλάγην ὅταν πρὸ δύο περίπου μηνῶν συνέκρινον ἐν Ἀθήναις τὰς ἐργατικὰς δυνάμεις Μελιταίου καὶ Λάκωνος ἀγχοπόρου. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ βᾶρος ἐνῶ οἱ πόδες καὶ οἱ βραχίονες τοῦ τελευταίου σπασμωδικῶς ἐκλονίζοντο εὐθὺς μετ' ὀλίγων βημάτων κίνησιν, οἱ τοῦ πρώτου ἀντεῖχον ὡς ὀχάλυψ. Ἐν τούτοις ὁποῖα θρεπτικὴ προπαρασκευὴ διὰ τὸν Μελιταῖον καὶ πόση δυναμικὴ ἔλλειψις διὰ τὸν ξηρὸν ἄρτον τοῦ Λάκωνος! Ἐὰν ἀπὸ τοῦ ἀτόμου μεταβῶμεν εἰς τὰ ἔθνη, αἱ θρεπτικαὶ παρ' ἑκάστῳ ἀναλογίαι ἐξασκοῦσι μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐργατικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ὅταν αἱ παρα τοῖς διαφόροις λαοῖς ἐν χρήσει ἄζωτοχοὶ τροφαὶ μεταβαίνωσιν εὐκολώτερον εἰς τὸν ζωϊκὸν ὀργανισμόν, οὐ μόνον ἐλαττοῦται ἢ πρόωρος ἀπώλεια αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καθίσταται μείζων ἢ ἀποτελεσματικέτης των καὶ ἐπομένως ἡ ἰσχὺς τῶν ἐργατῶν ἀνωτέρα.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων τροφῶν αἱ ἀπὸ ζωϊκῶν οὐσιῶν κέκτηνται μεγάλην κατὰ τοῦτο σπουδαιότητα. Ἀπόδειξις ἢ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι μείζων τοῦ κρέατος κατανάλωσις ἐν Ἀγγλίᾳ, τοῦτέστιν ἐν χώρᾳ διακρινομένη διὰ τὴν εὐρείαν

της ἐργατικῆς αὐτῆς δυνάμεως παραγωγικότητα. Ἐν γένει αἱ εἰς ἄζωτον καὶ ἄνθρακα ζωϊκαὶ ἀνάγκαι θεραπεύονται σκοπιμώτερον διὰ τῶν τελειοτέρων, οὕτως εἰπεῖν, τροφῶν, καθόσον αὗται περιέχουσιν ἀφθονώτερα καὶ ὁμοῦ τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἐπομένων τοῦ Liebig ὑπολογισμῶν.

Τροφαὶ	ποσότης ἄζωτου	ποσότης ἄνθρακος
ἄρτος	4, 10 ἐπὶ τοῖς 100	37, 6 ἐπὶ τοῖς 100
κρέας μόσχου	14, 70 »	52, 52 »
» βοῦς	15, 24 »	52, 59 »

Εἶναι λοιπὸν ἄξιον μεγάλου ἐνδιαφέροντος τὸ καθολικὸν ἐν ταῖς νεωτέραις κοινωνίαις φαινόμενον, καθ' ὃ ὅσω προβαίνει ὁ πολιτισμὸς κατὰ τοσοῦτον αἱ τελειότεραι ζωϊκαὶ τροφαὶ καθίστανται μᾶλλον δαπανηραὶ. Οὕτω παρατηρήθη, ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐν γένει, ἐνῶ ἡ τιμὴ τοῦ ἄρτου ἐδιπλασιάσθη, ἡ τιμὴ τοῦ κρέατος ἐτετραπλασιάσθη. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐν τῷ χρόνῳ σύγκρισις ἔχει τι ὀρμητικώτερον, διότι ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι σήμερον ὑπερετριπλασιάσθη ἡ τιμὴ τοῦ κρέατος. Καὶ δὲν ὑπάρχει μὲν ἀμφιβολία, ὅτι εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο συντρέχει ἡ μείζων ἀφ' ἐνὸς κατανάλωσις καὶ ἡ ἐλάσσω ἀφ' ἑτέρου ἀξία τῆς νομισματικῆς περιουσίας, ἥτις μετὰ τῶν συμπληρωτικῶν τῆς πίστεως ὀργάνων εἰσηλθε τελευταῖον εἰς σπουδαῖον ἀναπτύξεως στάδιον, ὅπως ἴσως ὅμως αἱ πυκνότεραι τῶν λαῶν ὁμάδες εὐρίσκονται ὑπὸ ὄρους σῆτινες, ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν τροφῶν, συνδέονται στενῶς πρὸς τὰς περαιτέρω τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τύχας, ἐὰν πρόκειται νὰ ἀποτελεσθῇ ἡ ἐργατικὴ δύναμις αὐτοῦ ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ὑπηρετεῖ.

Βεβαίως πολὺ ἀπέχει τῆς τάξεως ταύτης τῶν ἰδεῶν ἡ ἐκ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας προγραφὴ τῶν φυτικῶν τροφῶν, διότι ἀπ' ἐναντίας ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις ἐμελέτησεν ἄλλοτε (φυλ. Μαρτίου 1874 σελ. 27) τὴν σημαντικὴν αὐτῶν ἀποστολήν. Ὅταν ὁμως ὁ λόγος περὶ θεραπευτικῶν ἀνα-

λογιῶν, ἡ μείζων θεραπευτικὴ δύναμις τῶν ζωϊκῶν πρέπει νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὴν κατὰ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ κλίματα τοιαύτην ἢ τοιαύτην χρῆσιν καὶ φθορὰν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Ὅταν ζητῶνται πολλὰ ἐξ αὐτῆς, μὴ λησμονήσωμεν ὅτι εἶναι μηχανὴ, ἥτις ἵνα ἐργασθῇ πολὺ, καὶ νὰ τραφῇ πρέπει ἀναλόγως. Τὰ δυσανάλογα οὕτω πρὸς τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐργατικὰ ἡμερομίσθια εἶναι κάκιστον διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεὰς σύμπτωμα, τόσω ὑπὸ φυλετικὴν ὅσω καὶ ὑπὸ παραγωγικὴν ἐννοίαν.

Ἐπὶ ἄλλην ἐποψιν ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ, σχετικῶς πρὸς τὰς λοιπὰς τῆς καθολικῆς ἐπιστήμης πρακτικὰς ἐνασχολήσεις, βαθμιαία μόνον καὶ κατὰ μικρὸν ἐπίδρασις αὐτῆς ἐν τῇ γεωργικῇ καὶ τῇ κτηνοτροφικῇ βιομηχανίᾳ. Ἐνῶ δὲ ἡ νεωτέρα ἐποχὴ ἀριθμεῖ θαύματα εἰς τὴν μεταβιβαστικὴν καὶ μεταποιητικὴν, ἡ καλλιέργεια τῶν πρώτων ὑλῶν εἰς συντήρησιν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν γιγαντιαίαν τῆς μηχανικῆς φιλοδοξίαν εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ ἐθνικοῦ βίου στάδια.

ΛΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΑ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ.

Πολλὰ μέχρι τοῦδε παρατηρήσεις ὠδήγησάν με εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐὰν ὑπῆρχεν ἐν Ἑλλάδι σπουδαία καὶ καλῶς ὀργανισμένη μέθοδος εἰς συγκέντρωσιν τῶν μικρῶν διαθέσιμων τοῦ λαοῦ κεφαλαίων, θὰ ἀπετελεῖτο ἐντεῦθεν οὐ μόνον μεγάλη κεφαλαίου δύναμις εἰς ἐπιχείρησιν σπουδαιοτάτων ἐθνικοῦ συμφέροντος ἐργασιῶν, ἀλλὰ περιπλέον καὶ ἀξιολογωτάτη πρακτικὴ τις διὰ τὸν πληθυσμὸν οἰκονομικὴ διδασκαλία εἰς καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀποτελεσματικότητος αὐτῆς.

Κατὰ τοῦτο ὁ διὰ τοῦ νόμου τῆς 9 Ἀπριλίου 1860 ὀργανισμὸς τοῦ περὶ τῆ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ταμιευτηρίου εἶναι μὲν ἐνθαρρυντικὸς, ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ὅμως μικρᾶς σχετικῶς ἐφαρμογῆς πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς μηκέτι ἐξεληθῶν τῶν ὀρίων τῆς δοκιμαστικῆς ἀποπειράς. Βεβαίως δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ συγκρίνω τὰς ἐργασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ταμιευτηρίου πρὸς τὰς τῶν ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν. Ὅταν τὸ ἡμέτερον διὰ τῶν ἐφ' ἅπαν τὸ Κράτος καταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μόλις ἀνεβιβάσθη κατὰ τὸ 1873 εἰς 471 415 δραχμάς, οἱ ἐν Αὐστρο-Οὐγγαρία καρποὶ τῆς τῶν ταμιευτηρίων λαϊκῆς οἰκονομίας συνεποσῶντο εἰς 1 694 200 000 δρ. Προφανῶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ὁ χρόνος τῆς συστάσεως (1860 : 1819) καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ τῆς χώρας πληθυσμὸς (1 $\frac{1}{2}$: 36 ἑκατομ.) κέκτηται ἀναμφισβήτητον ἐπιρροήν.

Ἐν τούτοις ἡ κυριωτέρα δυσκολία τῆς ἐν Ἑλλάδι περαιτέρω ἀναπτύξεως τοῦ θεσμοῦ τῶν ταμιευτηρίων ὀφείλεται ἰδιαιτέρως εἰς τὸν μετὰ τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς συνδυασμὸν αὐτοῦ. Ἀπέναντι τῶν λοιπῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν ἡ τοῦ ταμιευτηρίου ἐθεωρήθη παρ' ἡμῖν μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ ἀσήμαντος, ὥστε παρεπέμφθη εἰς ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα. Ὅλίγαι ὄραι τῆς Κυριακῆς μόλις δίδονται εἰς τὸν θέλοντα νὰ τοποθετήσῃ τὰς μικρὰς οἰκονομίας του λαόν. Καὶ ὅποια ὄραι! Ἐκεῖναι καθ' ἃς οἱ περασμοὶ τῆς ἀργίας τὸν ἀπομακρύνουσι πλείοτερον τῆς περὶ τὴν αὔριον μερίμνης.

Ὅταν δὲ ἡ ἀπλουστέρα λογικὴ διδασκὴ τὴν πρὸς ἅπαντα, εἰ δυνατόν, τὰ ἄτομα ἀνάπτειν τοῦ ταμιευτικοῦ πνεύματος, ὁ ἀνά γεῖρας νόμος (ἄρθ. 6) θεωρεῖ ὡς ἀνεπιληπτον τὸν δεσποτικὸν περιορισμὸν τῆς ἀποταμιεύσεως μόνον εἰς ἓν μέλος τῆς οἰκογενείας. Βεβαίως δὲν εἶναι μικρὸν κατόρθωμα εἰς τὸν ἐργατικὸν τῆς πενίας πληθυσμὸν ἡ συγκέντρωσις χιλίων δραχμῶν. Οὐαὶ ὅμως εἰς αὐτὸν, ἂν ἡ δύναμις του ὑπερβῆ τὸ ὄριον τοῦτο. Πρέπει νὰ ἀπελπισθῆ ἐκ τοῦ τραπεζικοῦ ταμιευτηρίου, διότι τοῦτο ἀντὶ νὰ βραβεύσῃ τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν οἰκονομίαν, καρποῦται αὐτὸ τοὺς τόκους αὐτῆς (ἄρθ. 3), μέχρις οὗ ὁ καταθέτης

ἐπιτύχη ἄλλην τῶν χρημάτων του τοποθέτησιν. Σχετικῆς σημασίας εἶναι καὶ ἡ ἀπαγόρευσις καταθέσεων ἀνωτέρων τῶν 100 δραχμῶν, ὥστε, ἂν ἄνθρωπός τις τοῦ λαοῦ εὐρεθῆ κάτοχος ἐξ ὁποιοῦδήποτε λόγου τετρακοσίων π. χ. δραχμῶν, πρέπει νὰ περιμένη τέσσαρας Κυριακάς, ὅπως ὠφελήθῃ τοῦ καθ' ἡμᾶς ταμιευτηρίου. Περίπτωσης σαφῶς δεικνύουσα τὰ στενὰ ὄρια τοῦ ἐν αὐτῷ σκοποῦ.

Ἡ ἐπιστροφή τῶν ἐν τῷ τραπεζικῷ ταμιευτηρίῳ καταθέσεων συνεδέθη τοιοῦτοτρόπως μετὰ τῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς κινδύνων, ὥστε πρέπει ὁ καταθέτης νὰ ὑποβάλλῃ τρεῖς πρότερον μῆνας τὴν αἴτησιν αὐτοῦ. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ ὄρος οὗτος εἰς ὅλα τὰ τοιαύτης φύσεως πιστωτικὰ καθιδρύματα εἶναι σωστικὸς ἐπὶ οἰκονομικῶν περιπλοκῶν καὶ πανικῶν φόβων. Ἐν τούτοις ἔπρεπε νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξὺ μικροτέρων καὶ μειζόνων καταθέσεων. Ἀλλοίμονον εἰς τὴν Τράπεζαν ἐκεῖνην, ἥτις ἐν ἡμέραις πονηραῖς θὰ τάξῃ εἰς ἴσην μοῖραν τὰς μικροσκοπικὰς καταθέσεις τοῦ λαοῦ τῶν ὀδῶν καὶ τὰς παχυτέρας τῶν μεγάλων κεφαλαιούχων.

Ὁ μηχανισμὸς τοῦ παρ' ἡμῖν τραπεζικοῦ ἀποταμιευτηρίου προχωρεῖ ἐτι μᾶλλον, διότι ἐὰν ὁ καταθέτης, προνοῶν περὶ τῶν μετὰ τρεῖς μῆνας βιομηχανικῶν ἢ ἄλλων ἀναγκῶν αὐτοῦ (ὄρος προβληματικῆς ἐπιτυχίας) αἰτήσῃ τὰς καταθέσεις του, καθίστανται αὐταὶ ἄτοκοι (ἄρθ. 8). Καὶ εἶναι μὲν ὁ λόγος πρόδηλος, διότι ὑποτίθεται ὅτι ἡ τράπεζα ἀφῆρσε τὸ ποσὸν τῆς καταθέσεως ἐκ τῆς κυκλοφορίας. Ἐν τούτοις δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ διάκρισις μεταξὺ ἰσχυῶν καὶ παχειῶν καταθέσεων; Τέλος ὡς ἡ σπάθη τοῦ Δαμοκλέους κρέματα ἐπὶ τῶν λαϊκῶν ἀποταμιεύσεων τὸ δοκοῦν τῆς Τραπεζῆς, ἥτις ἔχει πάντοτε τὸ δικαίωμα νὰ σταματήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὄλου μηχανισμοῦ, εἰδοποιούσα διὰ τῶν ἐφημερίδων τὴν μετὰ τρεῖς μῆνας (ἐπὶ ποινῇ ἀτοκίας) ἀπόληψιν τῶν καταθέσεων.

Πάντα ταῦτα εἶναι ἱκανῶς κεφαλαιώδη καὶ ἐνδεικτικὰ τῶν ὄρων ὑφ' οὓς προσδοκᾶται ἡ διὰ τοῦ τραπεζικοῦ τα-

μειυτηρίου ανάπτυξις τοῦ οικονομικοῦ παρ' ἡμῖν πνεύματος. Οἱ δὲ ἀριθμοὶ ἔρχονται μετὰ τόσης προθυμίας εἰς επικουρίαν, ὥστε καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν διαφορῶν κατ' αὐτοὺς περιστάσεων, πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ θεωρηθῶσιν ὡς λίαν περιεκτικοί. Οὕτως ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1868 μέχρι τοῦ 1873 μόλις προστετέθησαν εἰς τὸ τραπεζικὸν ἡμῶν ταμειυτήριον 76 067 δραχμαί, αἱ λοιπαὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καταθέσεις ἀνέβησαν ἀπὸ 6 950 456 δρ. κατὰ τὸ 1859 εἰς 23 686 874 κατὰ τὸ 1873. Τὸ κατάστημα, καὶ δὴ ἀναλόγως τοῦ κυρίου προορισμοῦ του, προοδεύει ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὡς Τραπεζικὸν τῶν μεγάλων κεφαλαίων ἢ ὡς ταμειυτικὸν τοῦ πολυαριθμοῦ λαοῦ. Ἐντεῦθεν νομίζω ὅτι ἐπέστη ὁ χρόνος εἰς ἀκριβεστέραν μελέτην τῆς εὐρείας ἐν τῇ λαϊκῇ οικονομίᾳ ἀποστολῆς, καὶ ὅτι ἡ ἐκθεσις τῶν διαφορῶν κατ' αὐτὴν συστημάτων δὲν εἶναι ἀπὸ σκοποῦ.

1). Ἀ τ ο μ ι κ ῆ ἑ ν ἔ ρ γ ε ι α. — Ἡ αἰ ἀνώτεροι τῆς κοινωνίας τάξεις λαμβάνουσιν ἔξοχον διαφέρον ὑπὲρ τῆς οικονομικῆς τῶν κατωτέρων ἀναπτύξεως καὶ σχηματίζουσι φιλανθρωπικὰς ἐταιρίας εἰς συγκέντρωσιν καὶ τοποθέτησιν τῶν λαϊκῶν ἀποταμιεύσεων τὰς ὁποίας ὑπηρετοῦσι δωρεάν. Ἡ αὐτὸς ὁ ἐργατικὸς λαὸς σχηματίζει διαφόρους συνεταιρισμοὺς, ἐν οἷς συγκεντροῦνται τὰ περισσεύματα τῶν ἡμερησίων οικονομῶν αὐτοῦ πρὸς περαιτέρω κατὰ σκοπὸν διαχείρησιν καὶ ἐξασφάλισίν των. Ἡ πρώτη μέθοδος ἐλειτούργησεν ἰδιαιτέρως ἐν Γαλλίᾳ, καθ' ἣν ἐσχημάτισεν μὲν διάφορα τοῦ λαοῦ ταμειυτήρια, δὲν ἠδυνήθη ὁμως καὶ νὰ τὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τῆς, ὅταν τὰ ἀποταμιευθέντα ποσὰ ὑπερέβησαν τὰς διαχειριστικὰς αὐτῆς δυνάμεις. Ἡ δευτέρα μέθοδος ὑποθέτει λαὸν θύοντα εἰς τὸν βωμὸν τῆς αὐτοδιοικήσεως, ἐλειτούργησε δὲ κατὰ συνέπειαν ἐν Ἀγγλίᾳ, καθ' ἣν ἐν ἔτει 1873 ὑπελογίζοντο 480 συνεταιριστικὰ ταμειυτήρια περιλαμβάνοντα 1 425 147 καταθέτας καὶ 1 155 000 000 δρ.

2). Κ υ β ε ρ ν η τ ι κ ῆ ἑ ν ἔ ρ γ ε ι α. — Τὸ σύστημα τοῦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὲν ἐλειτούργησεν μόνον, διότι παρε-

τέθη εἰς τὸ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας καὶ συναγωνίζεται ἔτι πρὸς αὐτό. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε πορισμάτων τοῦ ἀγῶνος τούτου, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ κυβερνητικὸν σύστημα τῆς λαϊκῆς οικονομίας κέκτηται πολλὴν τῇ ἀληθείᾳ εὐρωστίαν. Ἐν πρώτοις ὀχυροῦται ὀπισθεν τῆς δημοσίας πίστεως, ἣτις πάντοτε ἐν καλῶς ὀργανισμέναις ἐπικρατείαις ἔχει τι οὐσιωδῶς ἐπιβλητικὸν διὰ τοὺς μεγάλους πληθυσμοὺς, οἵτινες εὐκολώτερον ἐμπιστεύονται τὰς μικρὰς οικονομίας των εἰς τὸ ἠθικὸν πρόσωπον μᾶλλον τῆς πολιτείας, ἣτις ζεῖ μετὰ τῶν αἰώνων, ἢ τῆς φιλανθρωπικῆς καὶ συνεργατικῆς ἐταιρίας, ἣτις ὑπόκειται εἰς μείζονας περιπετείας καὶ ἔστιν ὅτε καὶ πειρασμοῦς.

Τῷ ὄντι αἱ διάφοροι τῶν ἐταιριῶν τούτων καταχρήσεις καὶ ἀμέλειαι ἐγέννησαν ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν ἰδέαν τοῦ παρά τοῖς ἰδιωτικοῖς ὀργανισμοῦ καὶ δημοσίων τοῦ λαοῦ ταμειυτηρίων. Ἀπὸ τῆς 17 Μαΐου 1861, ὅτε ἐξεδόθη ὁ περὶ τούτου νόμος, μέχρι τοῦ 1864 τὰ δημόσια τῆς Ἀγγλίας ταμειυτήρια ἐδέχθησαν 3 024 καταθέσεις 373 000 καταθετῶν καὶ 112 ἑκατομ. δρ. Κατὰ δὲ τὸ 1873 ὑπελογίζοντο οἱ μὲν καταθέται εἰς 1 442 448, τὰ δὲ κατατεθέντα χρήματα εἰς 540 913 492 δρ. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ταμειυτηρίων ἦτο τὸ ἐξῆς. Ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ταῦτα ἀπέδειξαν (πιθανῶς ἐκ τοῦ ἐξερθετισμοῦ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας) αὐξησιν τῶν καταθετῶν ἀπὸ 1 600 000 (τῷ 1860) εἰς 1 887 000 (τῷ 1864), ὁ ἀριθμὸς οὗτος κατέπεσεν ὡς εἶδομεν, μέχρι τοῦ 1873 εἰς 1 425 147· ἡ δὲ πτώσις αὕτη εἶναι μᾶλλον σημαντικὴ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰδιωτικῶν ταμειυτηρίων, διότι ἀπὸ 638 τῷ 1860 κατέπεσαν εἰς 480 τῷ 1873.

Ἡ ἰδέα τῶν δημοσίων ταμειυτηρίων μεταβάσα κατὰ τὸ 1865 εἰς τὸ Βέλγιον, ὀργάνισεν ἐν γενικὸν τοιοῦτον μετὰ διαφορῶν ἐν τῇ χώρᾳ ὑποκαταστημάτων, ἐπέφερε δὲ τοιοῦτον κλονισμὸν εἰς τὸ προϋπάρχον σύστημα τῆς ἀτομικῆς περὶ τὰς ἀποταμιεύσεις τοῦ λαοῦ ἐνεργείας, ὥστε ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου συγκεντρώσασα ἐν τοῖς δημοσίοις ταμειυ-

τηρίοις περί τὰ 40 ἑκατομ. δραχ., περιώρισε κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτῆς εἰς 4 κυρίως καταστήματα, περιλαμβάνοντα 28 954 καταθέτας καὶ 18 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. δρ.

3). Μικτὴ ἐνέργεια. — Ἡ σύμπραξις μεταξὺ πολιτείας καὶ ατόμων κέκτηται πάντοτε μεγάλην σπουδαιότητα. Πρόκειται περὶ δύο δυνάμεων, καθ' ἃς ὅ,τι στερεῖται ἢ μὲν συμπληροῦται ὑπὸ τῆς ἐτέρας. Τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὸν εὐτυχητῶν συνδυασμὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχομεν δύο κατὰ τὸ προκείμενον θέμα ὑποδείγματα, τὸ Γαλλικὸν καὶ τὸ Αὐστρο-ουγγρικόν.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἢ ἀρχικὴ ὥθησις δίδεται ὑπὸ τῶν εὐεργετικῶν διαθέσεων τῶν ἀνωτέρων τῆς κοινωνίας τάξεων, αἵτινες συγκροτοῦσι ὡς ἐξέθεσα ταμειυτικὸς συνεταιρισμούς. Ἀκολούθως ἔρχεται ἡ ἀνάμιξις τῆς πολιτείας, ἵνα μεταβάλλῃ τὴν κίνησιν τῆς ταμειυτικῆς ἐργασίας εἰς δημοσίαν λειτουργίαν ὑπὸ τὴν διαρκῆ ἐπίβλεψιν τῶν ἐξοχωτέρων τοῦ τόπου φιλανθρωπικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπισημοτήτων. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἐν Παρισίοις π. χ. ταμειυτήριον μετὰ τῶν 23 ὑποκαταστημάτων αὐτοῦ εἶναι ἐμπειστευμένον εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐπίβλεψιν 1800 μελῶν τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, τὰ ὁποῖα μεταξὺ ἑαυτῶν ἐκλέγουσιν 29 πρόσωπα, ἵνα διαδοχικῶς ἐπιστατήσωσι τὰς ταμειυτικὰς τοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν ἐργασίας. Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ λαϊκαὶ οἰκονομίαι συγκεντροῦνται ἐν τῷ δημοσίῳ ταμείῳ, τὸ ὁποῖον διαχειρίζεται τὰ ταμειυτικὰ κεφάλαια, καὶ ἐπέχει ἐν τῇ πρακτικῇ τὸν τόπον ὀφειλέτου ἅμα καὶ διαχειριστοῦ. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1872 ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν Γαλλικῶν ταμειυτηρίων ἀνέβαινεν εἰς 501, τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς ποσὰ εἰς 577 044 753 δρ. ἤτοι 263 ἑκατομ. ὀλιγώτερον πρὸ τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου, ὅτε ὁ μηχανισμὸς εἰς τὸ ὑπατον φαίνεται τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ.

Ἡ δὲ Αὐστρο-ουγγρικὴ μέθοδος συνίσταται ἐν τοῖς ἐξῆς. Συστηματικὴ ἐνθάρρυνσις εἰς συγκρότησιν λαϊκῶν ταμειυτηρίων, εἴτε ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν εὐεργετικῶν ἀπλῶς ἰδεῶν, εἴτε ὑπὸ τὴν ὥθησιν καθαρῶς βιομηχανικῶν συνεταιρισμῶν,

εἴτε ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἄλλων κοινοτικῶν καθιδρυμάτων. Καὶ ἡ φιλανθρωπία, καὶ ἡ βιομηχανία, καὶ ἡ κοινότης συνεργάζονται λοιπὸν εἰς καλλιέργειαν τοῦ οἰκονομικοῦ τῆς χώρας πνεύματος, τὸ ὁποῖον, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῶν χρηματικῶν ἀποτελεσμάτων, ἀποδεικνύει πρωτεύουσαν ἐν Εὐρώπῃ τὴν Αὐτρο-ουγγαρίαν (1694 ἑκατομ. δρ. αὕτη καὶ 1656 ἑκατομ. ἡ Ἀγγλία!) Ἀνεξαρτήτως τῶν λοιπῶν τοῦ περιέργου τούτου φαινομένου λόγων, συνδεσμένων πρὸς τὴν ὁσημέραι οἰκονομικοπολιτικὴν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης πρόοδον, καθ' ἣν αἱ περὶ τὴν Βιέννην χώραι εἶναι προωρισμέναι νὰ ἀγωνισθῶσι γενναϊότερον ἐν τῷ μέλλοντι, ἢ ἐκ τῆς πολιτείας ἰδίως ἐπικουρία συνίσταται εἰς τὴν πεφωτισμένην ἀνάμιξιν τῆς κυβερνήσεως περὶ τε τὴν ἰδρυσιν τῶν λαϊκῶν ταμειυτηρίων ὡς καὶ περὶ τὴν διοίκησιν αὐτῶν, καθ' ἣν κυβερνητικὸς ἀντιπρόσωπος συμπράττει οὐχὶ ὡς ἐπιτηρητῆς ἀπλῶς, ἀλλ' ὡς συνδιαχειριστῆς τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως.

Βεβαίως διὰ τὴν Ἑλλάδα δὲν ἤθελον συμβουλευσεῖται τοιαύτην διοικητικὴν ἀνάμιξιν εἰς ζητήματα συνεταιριστικῶν συμφερόντων, διὰ πολλοὺς ἄλλους πολιτειακοὺς ἢ φυλετικοὺς λόγους, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς διοικητικοῖς ἡμῶν ὀργανοῖς, ἔνεκεν τοῦ τρόπου τῆς μορφώσεως καὶ ἐκλογῆς αὐτῶν, ἐπικρατοῦσαν τὸ πλεῖστον ἀνικανότητα καὶ διαχειριστικὴν δυσαρμονίαν. Ἐν τούτοις πολλὰ τοῦ τόπου περιστάσεις ὀδηγοῦσιν εἰς τὴν παραδοχὴν μικτοῦ τινος συστήματος ἀπὸ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἰσχυόντων· διότι ἠδύναντο νὰ συνυπάρξωσι καὶ αἱ συνεταιριστικαὶ ἐνέργειαι, καὶ αἱ φιλανθρωπικαὶ, καὶ αἱ καθαρῶς διοικητικαί. Δι' ἐμὲ ὁ δῆμος ἐν τοῖς σπουδαιοτέροις αὐτοῦ προσώποις ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐρὺ σχολεῖον τοῦ λαοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο εὐκολωτέρα ἡ διάδοσις τῶν νεωτέρων καὶ τελειοτέρων οἰκονομικῶν μεθόδων. Ἐν ἐκάστη δὲ κοινότητι οἱ ἐν τῇ δημοτικῇ οἰκονομίᾳ καθ' οἰονδήποτε στάδιον προϊστάμενοι ἠδύναντο νὰ ἐμπνεύσωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἰσχυροτέραν τὴν συνεταιριστικὴν τάσιν, εἴτε ὡς ἰδρυταί, εἴτε ὡς διαχειρισταί

λαϊκῶν ταμιευτηρίων. Ἡ φιλανθρωπικὴ οὕτως ἔποψις εἶναι μεγάλης σημασίας δι' ὅσους εἶναι ἀληθῶς ἄξιοι νὰ προπορεύωνται τῶν συγχρόνων αὐτῶν.

Παρά τῇ τοιαύτῃ λειτουργίᾳ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ὁσημέραι ἀναπτυσσομένη βιομηχανικὴ τῶν ἡμετέρων πόλεων τάξις κέκληται νὰ δώσῃ εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξ οἰκείας πλέον τοῦ ἐργάτου ἐνεργείας οἰκονομικῶν ἀποταμιεύσεων, παρίστανται δύο κεφαλαιωδέσταται ἔννοιαι. Ἀφ' ἑνὸς ἡ καθαρὰ τῆς διοικήσεως ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ τούτου θέματος ἀποστολὴ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ ὀργανισμὸς μεγάλου τινος καθιδρύματος, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς κέντρον συναθροίσεως τῶν ταμιεύσεων ὅλης τῆς ἐπικρατείας. Διότι δυνατὸν εἶναι, ἢ αὐτὴ ἢ κυβέρνησις νὰ ἀποτελέσῃ τὸ κέντρον τοῦτο, ἢ καὶ αὐτοτελὲς τοιοῦτο νὰ σχηματισθῇ, ὡς π. χ. ἐν τῇ καθόλου τραπεζικῇ σφαίρᾳ. Ἐκ τῆς πρώτης ἐπόψεως ἡ Κυβέρνησις καθίσταται διαρκῆς, οὕτως εἰπεῖν, ὀφειλέτης τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ Κράτους καταθετῶν. Ἐχουσι μὲν οὗτοι τὸ δικαίωμα τῆς ἀναλήψεως τῶν καταθέσεων των, εἰς τὸ τέλος ὁμῶς ἐκάστου ἔτους ἀποδεικνύεται, ὅτι οὐσιωδέστατον μέρος μένει πάντοτε εἰς χρῆσιν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ. Εὐνόητον δὲ κατὰ πόσον ἡ οἰκονομικὴ αὐτὴ πηγὴ εἰς τὰς χεῖρας εὐ πολιτευομένης κυβερνήσεως καὶ διὰ καλῶς ὀργανισμένου συστήματος πληρωμῆς τόκων καὶ ἀνατοκισμῶν, δύναται, ἐνθαρρυνομένων τῶν καταθετῶν, νὰ λάβῃ μείζονας διαστάσεις εἰς ἀποτελέσιν ἐθνικῶν ἔργων, πρὸς τὰ ὁποῖα ἡ ἰσχυρότης τῶν δημοσίων πόρων ἀντιτάσσει ἀνυπερέβλητα ἐμπόδια.

Ἡ δὲ ἐπὶ τῶν λαϊκῶν ἀποταμιεύσεων εἰδικὴ τραπεζικὴ ἔννοια ἀποβλέπει εἰς τὸν αὐτὸν τῶν ἐθνικῶν ἔργων σκοπὸν διὰ τῆς αὐτῆς ἐν τῇ συγκεντρώσει τῶν μικρῶν καταθέσεων δυνάμεως. Ἡ γεωργία π. χ. ἡδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ σημαντικωτάτην ἐκ τοιοῦτου τινος ἐπιχειρήματος βοήθειαν. Ἡ μεγάλη ὁδοποιεῖα ἐπίσης ἡδύνατο νὰ εὕρῃ σπουδαῖον ἐν τοιαύτῃ τινι τραπεζῇ πρὸς ἄλλους κεφαλαιούχους συνεπίκουρον. Ἐὰν λάβωμεν ὡς ἀρχὴν τῶν περαιτέρω συλλογισμῶν

τὴν μέχρι τοῦδε ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ ἀσθενῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ ταμιευτηρίου ἐργασίαν, καὶ ἐὰν συνδυάσωμεν αὐτὴν πρὸς τὰ σχετικὰ φαινόμενα τῆς νεωτέρας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν, καὶ ἐν Ἑλλάδι ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι βαθμηδὸν εἰς ἱκανὰ ἑκατομμύρια ἡδύνατο νὰ ἀποτελεσθῇ ἡ δύναμις τῶν λαϊκῶν τούτων ἐφοδίων. Πόσαι καταθέσεις εἴτε ἄτοκοι εἴτε ἐλαφρῶς ἔντοκοι ἤθελον παρ' ἡμῖν ἀλλάξει βαθμηδὸν διεύθυνσιν ὑπὸ τὸ ἀκμάζον πνεῦμα τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ σκοποῦ! Εἰς μὲν τὰς μικρὰς θὰ ἐδίδον τὴν εὐκολίαν τῆς ἐπιστροφῆς, εἰς δὲ τὰς μεγάλας θὰ ἤνοιγον τὰς θύρας τοῦ καθιδρύματος, χωρὶς νὰ λησμονήσω ἐν τινι ἀναλόγῳ κλίμακι τοὺς κινδύνους τῆς ἀμέσου ἐπιστροφῆς. Κατὰ τοῦτο ἡ ἔποψις τῶν Ἑλληνικῶν κληροδοτημάτων κέκτηται μεγάλην σημασίαν καὶ ὁ συνεταρισμὸς τῶν ἐν αὐτοῖς κεφαλαίων πρὸς εὐρυτέρους ἐθνικοὺς συνδυασμοὺς ἀποτελεῖ ἀκόμη χέρσον διὰ τὴν Ἑλλάδα γῆν.

Ὑπολείπεται ἤδη ἡ ἔρευνα τῆς ὑπὸ ὅλα τὰ συστήματα καταλληλοτέρας συγκεντρωτικῆς μεθόδου. Ἀδιστακτικῶς ἀποφαίνομαι ὅτι περιέχεται αὕτη ἐν τῇ κοινωνικῇ τοῦ ταχυδρομείου ἀποστολῇ.

Μεταξὺ ὅλων τῶν κλάδων εἴτε τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας εἴτε τῶν μεγάλων ἀτομικῶν ἐπιχειρήσεων, ὁ ταχυδρομικὸς εἰσέρχεται πλείοτερον ἅμα καὶ ἀπονώτερον ἐντὸς τοῦ ἐθνικοῦ βίου, παρακολουθῶν αὐτὸν εἰς πᾶν βῆμα τῶν ποικίλων αὐτοῦ διαμορφώσεων. Μετακομίζων τοὺς στοχασμοὺς τῶν πολιτῶν ἐν πάσῃ μετριοφροσύνῃ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος θρησκευτικῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸ γράμμα τοῦ θεμελιώδους τῆς νεωτέρας κοινωνίας νόμου περὶ τὴν ἱερότητα τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, εἰς οὐδεμίαν προσκρούει ἰδέαν φιλοδοξίας ἢ συμφέροντος. Ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία ἔχει καὶ τοῦτο τὸ ἰδιαίτερον, ὅτι κατὰ τὸν προορισμὸν τῆς καὶ ἐν τῇ τελειοτέρᾳ αὐτῆς ἀναπτύξει εἰσέρχεται ἀπανταχοῦ ἀπὸ τοῦ κέντρο τῆς ἐπικρατείας μέχρι τῶν ἄκρων αὐτῆς. Ἐὰν λοιπὸν

ἕκαστον ταχυδρομικὸν γραφεῖον παρὰ τὴν μετακομιστικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν ἐχρησίμευε καὶ ὡς ἀποταμιευτήριον, ἰδοῦ πλήρες καὶ πρόχειρον σύστημα διὰ τὴν μᾶλλον εὐρείαν λαϊκὴν οἰκονομίαν, δυνάμενον νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς ὅλας αὐτῆς τὰς ὀφείας. Ἐὰν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι ἡ ταχυδρομικὴ ἀποταμίευσις μέχρι τοῦδε ἐδοκιμάσθη πρὸς μόνην τὴν κυβερνητικὴν ἔποψιν, τῆς ἐν τῷ δημοσίῳ ἤτοι ταμείῳ συγκεντρώσεως τῶν οἰκονομῶν τοῦ λαοῦ, οὐδεὶς κατ' οὐσίαν λόγος ἀντίκειται ἐν ἐλλείψει τοιοῦτου συστήματος εἰς τὴν περαιτέρω ταχυδρομικὴν λειτουργίαν καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπόψεις, τὰς ἐν μικρῷ ἤτοι ἢ ἐν μεγάλῳ (Τράπεζα) συνεταιριστικᾶς.

Ἡ ἀνάμιξις τοῦ ταχυδρομείου εἰς τὰ τῆς λαϊκῆς τῶν ἀποταμιευτηρίων οἰκονομίας εἶναι ἰδέα οὐσιωδῶς Ἀγγλικῆ. Ὀλίγοι θεσμοὶ προσαρμόζονται μετὰ τοσαύτης πειθαρχίας εἰς σχέδια περαιτέρω κοινωνικῆς τελειοποιήσεως ὅσον ὁ ταχυδρομικός. Διὰ τὴν Ἀγγλίαν εἶναι οὗτος διαρκὲς μέλημα τῶν σπουδαιότερων τῆς κοινωνίας ἀνθρώπων. Μέχρι τῆς εὐκολωτέρας ἐν τῇ φορολογίᾳ ἐννοίας ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία προσφέρει προθύμως τὸ γραμματόσημον αὐτῆς. Ἴνα δὲ περιορισθῶ εἰς μόνην τὴν ἀποταμίευσιν, ὁ ἀπὸ 17 Μαΐου 1861 νόμος τοῦ Ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου ὁμιλεῖ τὰ μάλα γε εὐγλῶττως διὰ τῶν κατὰ τὸ 1873 λειτουργησάντων 4 607 ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων του. Οὕτως ὅσον ἀφορᾷ τὴν σημασίαν τῶν ἐν αὐτοῖς ἐτησίων εἰσπράξεων, ἡ κίνησις τοῦ ὄλου μηχανισμοῦ μαρτυρεῖ τὰ ἀκόλουθα πορίσματα. Ἀπὸ 59 434 492 ὀρ. κατὰ τὸ 1862, ἀνέβη αὕτη εἰς 94 202 000 κατὰ τὸ 1865, εἰς 104 578 768 τῷ 1868, εἰς 187 409 258 τῷ 1871, εἰς 200 524 637 τῷ 1872 καὶ εἰς 223 077 548 τῷ 1873. Τοιοῦτοτρόπως μετὰ τοὺς εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων μετρομένους ἐν μόλις δωδεκαετίᾳ καρπούς αὐτῶν, ὁπόση δύναμις οἰκονομικῆς διδασκαλίας μεταδίδεται διὰ τῶν ἀνά πᾶσαν τὴν χώραν διεσπαρμένων ταχυδρομικῶν τούτων ταμιευτηρίων, ἕκαστος δύναται νὰ κρίνη.

Ο ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ λύσῃ ἡ νεωτέρα κοινωνία, τὸ ἐργατικὸν οὐδὲ τὸ μικρότερον οὐδὲ τὸ ἀκινδυνωδέστερον εἶναι. Αἱ μεγάλαι τῶν ἔθνῶν ἐργατικαὶ ὁμάδες συγκρούονται πρὸς τὰς μεγάλας τῶν κεφαλαίων συσσωματώσεις διὰ τρόπον, ὅστις πολλοὺς ἐπιφέρει κλονισμοὺς εἰς τὸ βιομηχανικὸν τῆς ἐποχῆς οἰκοδόμημα. Ἡ κυρία ἐστία τῆς οἰκονομικῆς ταύτης περιπλοκῆς εἶναι ἡ Μεγάλῃ Βρετανία κατὰ λίαν φυσικὸν λόγον, ἀφοῦ ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα πασῶν. Ἐντεῦθεν αἱ περιπέτειαι τοῦ ἐν αὐτῇ ἐργατικοῦ ἀγῶνος χρησιμεύουσιν εἰς τὰς ἀπανταχοῦ ἐρεῦνας ὡς βᾶσις ἀναπόφευκτος. Τοιοῦτοτρόπως ἐν Γερμανίᾳ ἀψηχόλησαν αὐταὶ ἀλληπαλλήλως διαφόρους οἰκονομολόγους καὶ νομίζω ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς ἀναλύσεως τούτων προκειμένη μελέτη ἔσεται οὐχὶ παντάπασι διὰ τὴν ἡμετέραν χώραν ἄχρηστος.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ τετραετίᾳ (1871—74) ἡ θεμελιώδης περὶ τὸν σιδήρον καὶ τὸν λιθάνθρακα βιομηχανία τῆς Ἀγγλίας ὑπέστη τοιαύτας περιπετείας καὶ αἱ τιμαὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς τοιαύτας εἰς ὕψωσιν καὶ ἔκπτωσιν διακυμάνσεις, ὁποίας ἡ οἰκονομικὴ ἱστορία δὲν ἐγνώρισεν ἔτι εἰς τόσον βραχὺ χρόνον διάστημα. Εἰς πρόχειρον τοῦ θέματος τούτου ἐξήγησιν ἀρκεῖ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ δεκαετίᾳ τιμῶν τοῦ ἀκατεργάστου Σκωτικοῦ σιδήρου τοῦ Clyde ἀριθ. 1 καὶ τῶν λιθανθράκων τοῦ Wallsend.

ἔτη	Σιδηρος	Ἀνθρακας	ἔτη	Σιδηρος	Ἀνθρακας
1865	55 σελ.	20, 2 σελ.	1871	58 σελ.	19, 2 σελ.
1866	55 »	18 »	1872	110 »	25 »
1867	53 »	18, 3 »	1873	120 »	40 »
1868	54 »	16 »	1874 α' ἔξαμ.	76 »	22 »
1869	52 »	17, 3 »	1874 β' »	— »	18 »
1870	54 »	17, 3 »			

Ἐκ τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1872 καὶ 1873 ὑπερβολικῶν ἀνατιμήσεων ἀνθρώποι προνοητικοὶ διεγίνωσκον ἤδη τὴν ἐπαπειλουμένην κρίσιν, ἣτις τό γε νῦν ἔχον καταμαστίζει τὴν μεγάλην τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων βιομηχανίαν ἀπὸ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἀνθρακος μέχρι τῶν λοιπῶν εὐαισθητῶν πρὸς τὰς ἐκ τούτων συμφορὰς παραγωγικῶν ἔργων. Τὰ δύο ἐκεῖνα ἔτη ἀνέπτυξαν τοιαύτην ζήτησιν εἰς σίδηρον, ὥστε καὶ τοὶ ἡ ἔτησίᾳ σιδηροπαραγωγῆ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἐτετραπλασιάσθη ἐν τῇ τελευταίᾳ τριακονταετίᾳ (ἀπὸ 30 εἰς 120 ἑκατομ. τόνων τὸ ὅλον τῆς Ἀγγλικῆς μεταλλοπαραγωγῆς), ἡ αὐξήσις αὐτὴ δὲν ἰκανοποιεῖ τὰς διηγεκῶς ἀναπτυσσομένης ἀνάγκας.

Ἡ περίστασις ἦτο κατάλληλος, ἵνα προκύψῃ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα εἰς τὸ μέσον. Διότι ἡ ζήτησις τῆς ἐργασίας διὰ τῆς ἐπιτεινομένης ζήτησεως τοῦ σιδήρου ἐμεγαλύνετο ἔτι μᾶλλον. Ἡ συνέπεια δὲ ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε τὸ ἐργατικὸν ἡμερομίσθιον ἀνεβιβάζετο εἰς ὑπερβολήν. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ τελευταίᾳ συνελεύσει τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ἀνθρακωρυχείων τοῦ νοτίου Yorkshire καὶ τοῦ βορείου Derbyshire ἐβεβαιώθη, ὅτι τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις ἐργαζομένων ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι τοῦ 1874 ὑψώθησαν κατὰ 57 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\%$. Ἀναλόγως δὲ ἠῤῥξησε καὶ τὸ ἡμερομίσθιον τῶν ἐργαζομένων τὸν σίδηρον, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ὑψώθη κατὰ 100 περίπου τοῖς $\%$. Τὰ δὲ κέρδη τῶν κατ' ἀποκοπὴν ἐργατῶν ἦσαν τοσαῦτα κατὰ τὰ δύο ἐκεῖνα ἔτη, ὥστε ἐκίνησαν τὴν γενικὴν προσοχὴν, διότι ὑπελογίσθησαν εἰς 120—400 λιρ. στερλ. καὶ μάλιστα εἰς 800 καὶ 900 λιρ. στερλ. ἀναλόγως τῆς ἰκανότητος ἐκάστου.

Ἡ ὑπερτίμησις τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἀνθρακος καὶ ἡ ἐναλλάξ προκαλοῦσα αὐτὴν καὶ προκαλουμένη παρ' αὐτῆς ὑπερτίμησις τῆς ἐργασίας ἐβάδιζον μετὰ τινος ὀπωσθήποτε κανονικότητος (ὅσον ἀφορᾷ τοῦλάχιστον ἑαυτὰς) μέχρις ὅτου ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως. Ὅταν ὁ πανικός φόβος ἤρχισεν νὰ προβάλλῃ τὴν κεφαλὴν του, ἡ πτώσις

τῶν τιμῶν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἀνθρακος ἐπεξετάθη εἰς τοὺς σπουδαιότερους κλάδους τῆς βιομηχανίας κατὰ τὰς ἐπομένους διαστάσεις ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1873 μέχρι τοῦ Μαρτίου 1874.

Σκωτικὸς σίδηρος	35	τοῖς $\%$	Βάμβαξ (Upland)	10	τοῖς $\%$
Ἀνθρακες Λονδίνου	29, 9	»	Βαμβ. νήματα (ἀρ. 40)	12, 8	»
Χαλκὸς Χιλί	14, 2	»	Ἴρις	22, 2	»
Κασσίτερος	35, 1	»	Ἄποικ. ζάχαρις	12, 8	»

Ἐνῶ δὲ ἡ ὑπερτίμησις τῶν τοιούτων ἐφοδίων τῆς ζωῆς διετάρασσεν τὴν βιομηχανικὴν ἁρμονίαν, ἐπηκολούθει συγχρόνως πρὸς μείζονα τῶν δεινῶν βαρύτητα ἡ ὑπερτίμησις τῶν τροφίμων, διότι ὁ μὲν σίτος ὑψώθη κατὰ 10 τοῖς $\%$, τὸ δὲ κρέας κατὰ 12, 5 τοῖς $\%$. Ὡς ἂν ἐπρόκειτο δὲ περὶ τινος συνωμοσίας τῶν οικονομικῶν στοιχείων, ἡ ἔκπτωσις τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων κατ' οὐδὲν ἤυξανε τὴν ζήτησιν. Οἱ μὲν ἀγορασταὶ τοῦ 1872 καὶ 1873 ἴσταντο ἐκπεπληγμένοι, ἡ δὲ θέσις τῆς ἀγορᾶς ἐδεινοῦτο ἔτι μᾶλλον.

Ἄμα ἐβεβαιώθη ἡ κατάσταση αὐτῆ τῆς συναλλαγῆς, οἱ ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις καὶ σιδηρωρυχείοις τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἐπιχειρηματῆται ἀπετάθησαν φυσικῶ τῷ λόγῳ εἰς τὴν κατάπτωσιν τῶν ἡμερομισθίων. Καὶ τοὶ δὲ οὔτοι δὲν ἀπῆτουν τὴν ἐπάνοδον τῶν πρὸ τοῦ 1871 ἡμερομισθίων, ἀλλ' ἀπέβλεπον εἰς εὐλογον τινὰ μετρίασιν ἀναπόφευκτον ἐκ τῆς ἐπελθούσης πτώσεως τῶν τιμῶν καὶ τῆς ἀζητησίας τῶν προϊόντων, οἱ ἐργάται ἀντέταξαν σταθερὰν ἄρνησιν, προτάσσοντες τὴν ἀπειλήν τῆς ἀπεργίας. Τοιοῦτοτρόπως προτεινόντων τῶν ἐν Οὐαλίᾳ καὶ Σκωτίᾳ ἰδιοκτητῶν ἀνθρακωρυχείων καὶ σιδηρωρυχείων τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἡμερομισθίων κατὰ 10—25 τοῖς $\%$, οἱ ἐργάται ἀπέριψαν τὴν πρότασιν, καὶ προτιμήσαντες νὰ ἀποχωρίσωσιν ὁμοθυμαδόν, κατεδίκανον εἰς ἀργίαν τὰ ἐργοστάσια των, ἐξ οὐπερ καὶ τοὺς κεφαλαιούχους ἐζημίωσαν καὶ ἑαυτοὺς εἰς τὴν δοκιμασίαν τῶν μέχρις ἄρτου στερήσεων ὑπέβαλον.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι οἱ ἐπιχειρηματῆται καὶ οἱ κε-
ΕΤΟΣ 2—ΦΥΛ. 21—ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1874. 27

φαλαιούχοι ἤλθον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰς συνενόησεις καθῶς καὶ οἱ ἐργάται πρὸς ἀλλήλους. Ἐν Cleveland, Durham, Somerset κλπ. οἱ ἐργοδοταὶ ἀπήτησαν κατ' ἀρχάς ἔκπτωσιν τῶν ἡμερομισθίων κατὰ 20 τοῖς $\%$, ἀκολούθως μάλιστα κατεβίβασαν τὰς ἀπαιτήσεις των ὡς π. χ. ἐν Yorkshire μέχρι 12 τοῖς $\%$ καὶ ἐν Barnsley μέχρι 10 τοῖς $\%$. ἀλλ' οἱ ἐργάται ἀπέκρουσαν αὐτὰς καὶ ἀπεχώρησαν κατὰ δεκάδας χιλιάδων. Ἡ αὐτὴ ἐπιμονὴ ἀνεφάνη καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν τοῦ Durham περιφέρειαν, ἐν ἧ ὁ ἐργάται ἀπέριψαν τὴν πρότασιν τῶν κεφαλαιούχων, ὅπως διορισθῆ ἐπιτροπὴ εἰς μᾶλλον ἐξηκριβωμένην ἐπὶ τῶν τιμῶν ἔρευναν. Ἐξ ἐναντίου δὲ, τῶν ἐργατῶν τοῦ νοτιοῦ Staffordshire ἀποκλιόντων πρὸς τοιαύτην λύσιν, οἱ ἐργοδοταὶ ἐφάνησαν ἀπρόθυμοι, ὑπερέβησαν δὲ αὐτοὺς οἱ τοῦ βορείου Staffordshire, ὅπου δεχομένων τῶν ἐργατῶν ἔκπτωσιν εἰς τὰ ἡμερομισθία των κατὰ 10 τοῖς $\%$, ἀπήτουν ἐκεῖνοι 20 τοῖς $\%$.

Αἱ ἐργασίαι τῶν καμίνων δὲν ἔλαβον ὀλιγώτερον μέρος εἰς τὸν προκειμένον ἀγῶνα. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ἰδιοκτῆται τῶν ἐν Σκωτία καμίνων ἀπήτουν ἔκπτωσιν εἰς τὰ ἡμερομισθία των ἐν αὐτοῖς ἐργαζομένων μέχρι 40 τοῖς $\%$. Ἡ ἀγαθοποιὸς δύναμις τῶν συμβιβασμῶν ἦτο ἀνεπαρκὴς ἀμφοτέρωθεν καὶ μέχρι τοιοῦτου μάλιστα βαθμοῦ, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος σβεσθαισῶν καμίνων ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Σκωτία ἀνῆλθεν εἰς 150 περίπου, ἀκόμη δὲ περισσότερον ἐπὶ τοῦ ὅλου ἐν μόνῃ τῇ περιφερείᾳ Birmingham ἐπὶ 153 καμίνων ἐργάζοντο κατὰ τὸν παρελθόντα Μάιον μόνον 46.

Ὁ πυρετὸς τῶν ἀπεργιῶν, εἰς ἐργάτας καὶ ἐργοστάσια, ἐπεξετάθη καὶ εἰς ἄλλα ἐκτὸς τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἀνθρακος εἶδη βιομηχανίας, ὡς π. χ. ἐν τοῖς βαμβακουργικοῖς καταστάμασι τοῦ Nottingham, ἐν οἷς οἱ ἐργάται ἠγωνίζοντο πρὸς τοὺς κεφαλαιούχους δι' ἔκπτωσιν ἡμερομισθίου 25 περίπου τοῖς $\%$. Ἐν Bolton μάλιστα οἱ βαμβακουργοὶ ἐδείχθησαν μᾶλλον πείσμονες, διότι οὔτε εἰς ἔκπτωσιν 5 τοῖς $\%$ ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων των συγκατετέθησαν, ἐξ οὗ ἐ-

δέησε νὰ κλεισθῶσι διάφορα ἐργοστάσια καὶ μείνωσιν ἀργοὶ περὶ τὰς 14 χιλ. ἐργατῶν.

Πρὸς ὀλοσχερῆ κατάληψιν τῆς σημασίας τοῦ προκειμένου ἐργατικοῦ ἐν τῇ Ἀγγλικῇ βιομηχανίᾳ ἀγῶνος, χρησιμοτάτη εἶναι ἡ ἐξακριβωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀγωνιζομένων ἐν γένει ἐργατῶν. Ἐκ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1871 γνωρίζομεν, ὅτι ἐν μὲν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις ἐργάζοντο 268 χιλ. ἄνθρωποι, ἐν δὲ τοῖς σιδηρώρυχείοις 21 χιλ. Πρέπει δὲ νὰ συνυπολογισθῶσιν εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀριθμῶν τούτων καὶ 5 678 γυναῖκες. Ἡ ἡλικία τῶν ἐργατῶν τούτων εἶναι λίαν ἀξιοσημείωτος, διότι ἐβεβαιώθησαν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἐν λόγῳ κλάδους τῆς βιομηχανίας 286 ἄτομα κάτω τῶν 10 ἐτῶν, 32 046 κάτω τῶν 14 ἐτῶν καὶ 76 020 κάτω τῶν 19 ἐτῶν. Οὕτως ἐν κεφαλαίῳ ἐπὶ 289 000 ἐργατῶν οἱ 108 352 εἶναι ἰκανῶς ἄπειροι πρὸς τὰς βιομηχανικὰς συννεπείας (καὶ καθόλου καὶ πρὸς ἑαυτοὺς) τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περὶ μισθῶν πάλης.

Ἐν τούτοις δὲν πρέπει ἐντεῦθεν νὰ εἰκάσῃ τις, ὅτι δὲν ὑπολείπεται πολὺ καὶ εἰς τοὺς κυρίους τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς κατάπαυσιν τοῦ ἀγῶνος καὶ μάλιστα εἰς πρόληψιν τῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἐπαναλήψεων αὐτοῦ. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ προόδῳ τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας πρέπει λίαν ἐπισταμένως νὰ μελετηθῆ ἡ ἐπὶ τῆς τελικῆς ἐκβάσεως ἐκάστης ἐπιχειρήσεως ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐργάτου. Ὅπως παρ' ἡμῖν ἀνεπτύχθη πρὸ τοῦ 1821 ἡ ναυτιλία διὰ τῆς εἰς τὰ κέρδη συμμετοχῆς τοῦ ναύτου, οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις ἐθνέσιν ἐγένοντο παρόμοιαι δοκιμασίαι. Ἡ ἀλιεῖα π. χ. τῆς φαλαίνης διὰ τοῦ αὐτοῦ προήχθη ὀργανισμοῦ. Οἱ παραγωγικοὶ συνεταιρισμοὶ τῶν ἐργατῶν ἔχουσι σχετικὰς ἀναλογίας καὶ αὐταὶ δὲ αἱ ἀτέλειαι τῶν κατ' αὐτοὺς ἐπιχειρήσεων μαρτυροῦσι τὴν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως κεφαλαιούχων καὶ ἐργατῶν καὶ οὐχὶ μονομερῶς ἢ εἰς τούτων ἢ ἐξ ἐκείνων.

Ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ τοῦ τελικοῦ συμβιβασμοῦ μεγάλην βοήθειαν πρὸς συνεννόησιν τῶν ἀτόμων καὶ εἰρήνευσιν τῶν

συμφερόντων πρόκειται να δώση ή κανονική ανάπτυξις τῶν συμβιβαστικῶν δικαστηρίων, τὰ ὅποια συγκροτοῦνται ἐν Ἀγγλίᾳ μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοστασιαρχῶν, ὅπως περὶ-που τὰ διαιτητικά δικαστήρια, ἐξ ἡμισείας ἐκατέρωθεν. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους συνέρχονται οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἰς ἰδιαιτέρας συνελεύσεις καὶ ἐκλέγουσι τοὺς διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος συμβιβαστὰς αὐτῶν. Οἱ ἐκλεχθέντες διορίζουσι πρόεδρον, ἀντιπρόεδρον καὶ δύο γραμματεῖς, ἐξ ὧν εἰς τοῦ-λάχιστον πρέπει νὰ εἶναι ἐργάτης. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν διηνεκὴ ἐποπτεῖαν, τὸ συμβιβαστικὸν τοῦτο συνέδριον τῆς Ἀγγλικῆς βιομηχανίας διορίζει διαρκῆ ἐπιτροπὴν, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ πρόεδρος καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀπονομὴν τῆς βιομηχανικῆς δικαιοσύνης, ἀπαιτούμενον εἶναι ὅπως μὴ διακόπτωνται αἱ ἐργασίαι, διότι ἵνα δικάσῃ τὸ δι-καστήριον τὰς μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοστασιαρχῶν διαφο-ράς, πρέπει οὗτοι νὰ ἐργάζωνται ὡς καὶ πρὶν. Σπουδαῖον τῶν βήμα διὰ τὴν τελικὴν τῶν συμφερόντων συμφιλίωσιν. Καὶ ἡ μὲν πλειοψηφία ἀποφασίζει, ἐν δὲ ἰσοψηφίᾳ ἐκλέγε-ται ὑπὸ τῶν συμβιβαστικῶν δικαστηρίων εἰς ἐπισυμβιβαστῆς (ἐπιδιαιτητῆς), ὅστις ἔχει τὴν νικῶσαν. Ἐν ἰσοψηφίᾳ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τούτου ἐκλέγονται δύο ἔμπιστοι ἄνδρες, εἷς ἐξ ἐκάστης ομάδος ἐργατῶν καὶ ἐργοστασιαρχῶν, ἵνα οὗτοι συμφωνήσωσι περὶ τοῦ ἐπισυμβιβαστοῦ.

Ἐκτὸς τῶν ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας προώρισται νὰ χορη-γήσῃ τὸ συμβιβαστικὸν τοῦτο δικαστήριον εἰς τὰς μελλού-σας τύχας τῆς βιομηχανίας, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὴν ὁσημέραι ἐνεργουμένην διαφώτισιν τῶν ἐργατικῶν ομάδων ἐπὶ τῶν ἀληθῶν αὐτῶν συμφερόντων. Καὶ τὰ πρὸς παράτασιν δὲ τῆς βιομηχανικῆς συγκρούσεως καταρτιζόμενα διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐργατικά ταμεία δὲν εἶναι ἀνεξάντλητα. Πολλὰ μάλιστα τοιαῦτα ἐφθασαν ἤδη εἰς τὸ τέρμα των, καταλιπόντα τοὺς ἐργάτας εἰς τὴν διάθε-σιν τῶν ἐργοστασιαρχῶν.—Ἀφ' ἑτέρου ὅμως καὶ οὗτοι δὲν δύνανται νὰ παρίδωσι τὰς μεγάλας εὐκολίας τῆς νεωτέρας μεταναστεύσεως. Ὡθοῦντες δὲ τοὺς ἐργάτας πρὸς τὸν ἐκ-

πατρισμὸν, κινδυνεύουσι νὰ ἀγοράσωσι κατόπιν ἀκριβώτερον τὴν ἐργασίαν τῶν μενόντων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ε. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ.

ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΕΙΑΙ.

Ἡ διαίρεσις τῶν φόρων εἰς προσωπικοὺς καὶ πραγματι-κοὺς ἔχει τὴν σαφεστάτην ἐννοιαν, ὅτι οἱ μὲν τίθενται ἐπὶ τῶν προσώπων, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν πραγμάτων. Κατ' ἀκρίβειαν οἱ προσωπικοὶ φόροι συνδέονται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπη-κοότητος· ἐν τούτοις βαθμηδὸν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐξετάθησαν ἐπὶ τῶν κατοίκων τῆς ἐπικρατείας, ἥτοι περιέλαβον καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀλλοδαπούς. Μέχρι δὲ τοῦ προσωπικοτάτου τῶν φόρων, τοῦ στρατιωτικοῦ, εὐρέθησαν ὑπερασπισταὶ τῆς ἐκ-τάκτου ἀνάγκης εἰς τοιαύτην τινα ἐξομοίωσιν μεταξὺ ἰθα-γενῶν καὶ ξένων. Ἡ κατὰ κ ε φ α λ ῆ ν (ὡς ἐν Τουρκίᾳ) φορολογία τῆς ὑποταγῆς δεῖται ἰδιαιτέρας σημειώσεως, κα-θὼς καὶ ἡ εἰς ἀναγκαστικά δάνεια συμμετοχὴ, διότι ἀμφό-τεραι συνδέονται στενῶς πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ὑπηκοότητος. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης διδάσκεται ἡδὴ ἡ προσωπικὴ ὑποχρέωσις τῶν ξένων εἰς τὰ τῆς ὁδοποιητι-κῆς π. χ. ἐργασίας. Καὶ ὁ φόρος δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὑπὸ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐποψιν, δὲν διακρίνει μεταξὺ ὑπηκόων καὶ μὴ τοιούτων, ὅπως ἐν γένει ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ φόροι, οἵτινες εἰσπράττονται κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς χρή-σεως δημοσίων τινων μηχανισμῶν, ὅτε τὸ οὐσιῶδες εἶναι ὁ χρώμενος καὶ οὐχὶ ὁ πολίτης.

Ὡς πρὸς τοὺς πρέσβεις, ἀφ' ἑνὸς ἡ διεθνῆς ἀνάγκη τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀξιοπρεπείας αὐτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἰδέα τῆς ὑψηλῆς ἀβροφροσύνης πρὸς τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῶν ἐν φιλίᾳ ἐθνικῶν μεγαλειότητων ἔδωκαν ἀπὸ τῶν προσωπικῶν φόρων μέχρι τῶν πραγματικῶν ἰδιαιτέραν διεύθυνσιν, ἀξίαν

μᾶλλον ἐξηκριβωμένης μελέτης. Ἐν γένει κατὰ συνέπειαν τῶν ἐκτεθεισῶν ἀρχῶν οἱ πρέσβεις μετὰ τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν ὡς ζῶντες ἐν τῇ διορισάσῃ αὐτοὺς ἐπικρατεία. Ἐπομένως πᾶς φόρος, ὅστις ἀναζητεῖ τὰ πρόσωπα ὅπως ἐπιβληθῆ, δὲν δύναται νὰ εὔρη τοὺς πρέσβεις καὶ τὴν ἀκολουθίαν των, ἀφοῦ κατὰ πρόληψιν οὗτοι δὲν ζῶσι ἐν τῇ φορολογουσῇ ἐπικρατεία. Διαφέρει ὁσάκις, οὕτως εἰπεῖν, ἀπ' ἐναντίας τὰ πρόσωπα ἀναζητοῦσι τὸν φόρον, εἰσερχόμενα π. χ. εἰς τὴν ἀκτίνα τῆς ἐνεργείας του. Ἐνώπιον εἰσπράκτορος διόδων, ἐνώπιον δημοσίου ταχυδρομίου ἢ τηλεγραφητοῦ δὲν ὑπάρχει πρέσβυς οὐδὲ ἀκόλουθος αὐτοῦ, ἀλλ' ἄνθρωπος, ὅστις, ζητῶν τὴν χρῆσιν τῆς ὁδοῦ, τοῦ ταχυδρομείου ἢ τοῦ τηλεγραφείου, πρέπει νὰ πληρώσῃ διόδια ἢ τέλη. Ἐν τούτοις δὲν λείπουν καὶ παραδείγματα ἐναντίας ἐφαρμογῆς, ὡς π. χ. ἐν τῇ προηγουμένη Γερμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ, καθ' ἣν οἱ πρέσβεις ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς ἐπὶ γεφυρῶν καὶ ὁδῶν προσωπικῆς-φορολογίας. Ἀπαντῶνται δὲ καὶ ἐπὶ τῆς μετακομίσεως τῶν ἀλληλογραφῶν διπλωματικαί τινες ἀτέλειαι ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν ἐθνῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς πραγματικοὺς τῆς ἐπικρατείας φόρους, ἢ αὐτὴ πρόληψις ὅτι ἢ ἐν ἧ ζῶσιν οἱ πρέσβεις ἀτμοσφαῖρα εἶναι συνέχεια τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀποκλείει πᾶσαν ἰδέαν φορολογίας τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν κινητῶν. Ὁ φόρος π. χ. τῶν ἄμαξῶν, τῶν ἵππων, τῶν κλειδοκυμβάλων, δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν πρέσβων. Προφανῶς ἐπιδραῖ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἢ προηγουμένη κεφαλαιώδης διάκρισις μετὰ φόρων, οἵτινες ἀναζητοῦσι τὸν φορολογητέον, καὶ φόρων, οἵτινες ἀναζητοῦνται ὑπὸ τοῦ θέλοντος νὰ τοὺς πληρώσῃ. Ὅταν ὁμοῦ ὁ πρέσβυς ἀγοράζῃ ἀκίνητον κτήμα ἐν τῇ ἐπικρατεία, εἰς ἣν εἶναι διαπεπιστευμένος, ἢ ἰδέα τῆς κυριότητος τῶν ἀκινήτων δὲν μεταβάλλει τὴν φυσικὴν αὐτῶν λειτουργίαν εἰς τὴν στενὴν ἐκείνην προσωπικὴν σχέσιν, ἣτις ὑφίσταται μετὰ τῶν κινητῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν κυριῶν αὐτῶν. Ἐνῶ τὰ κινητὰ δύναται νὰ παρακο-

λουθήσωσι τὸν κύριον καὶ νὰ εἰσαχθῶσιν οὕτως εἰς τὴν πρεσβικὴν, ὡς ἐξετέθη, ἀλλοεθνη ἀτμοσφαῖραν, τὰ ἀκίνητα παρεμβάλλουσιν ἀνυπερβλήτα προσκόμματα εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς πρόληψεως ταύτης. Ἦσαν, εἶναι καὶ ἔσονται μέρη ἀναπόσπαστα τῆς ἐν ἧ κείνται χώρας καὶ ἐπομένως ὑποκείνται ἀδιστακτως εἰς τὴν φορολογίαν αὐτῆς.

Ἡ θεμελιώδης διάκρισις μετὰ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῶν πρέσβων θὰ ἦτο οὐσιωδῶς ἀτελής, ἐὰν περιωρίζετο εἰς μόνον τὰ ἐν τῇ ἐπικρατεία ὅπωςδῆποτε κατεχόμενα ὑπ' αὐτῶν κινητά. Ὑπάρχουσιν ἄλλα τοιαῦτα, ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ζητεῖται ἢ κατάπτωσης τῶν τελωνιακῶν αὐτῆς φραγμῶν. Ἀναγινώσκω δὲ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ὀργανιστικῷ τῆς τελωνιακῆς ἀτελείας διατάγματι τῆς 4 Ἀπριλίου 1834, ὅτι «ὡς πρὸς τοὺς διπλωματικούς ἀπεσταλμένους ἢ πράκτορας τῶν ξένων Δυνάμεων διατηροῦνται αἱ ἐπὶ τούτῳ δοθεῖσαι ἰδιαιτέροι ὁδηγίαι, ἐστηρικμέναι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀμοιβαιότητος.» Κατὰ τοῦτο ἠκολούθησεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης τὰ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν ἰσχύοντα. Ἀλλ' ἐνῶ ἡ ἀρχαιοτέρα πρακτικὴ ἀπῆλλαττε τὰ πρὸς χρῆσιν τῶν πρεσβειῶν εἰσαγόμενα παντὸς τελωνιακοῦ δασμοῦ, ἀφ' ἑτέρου αἱ καταχρήσεις ταχέως ἀπετέλεσαν ἐκφραστικὴν σελίδα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν τοιούτων μετὰ τῆς δημοσιονομίας καὶ τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν σχέσεων, διότι ὠφελουμένη ἢ κερδοσκοπία ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον γενικῶς παραδεδεγμένης διπλωματικῆς ἀτελείας, κατεδολιεύθη συστηματικῶς τὰς τελωνιακὰς τῶν ἐπικρατειῶν εἰσπράξεις. Ἡ τάξις ἐπὶ τοῦ προκειμένου περιωρίζετο εἰς τὴν ἐπίσημον δήλωσιν αὐτοῦ τοῦ πρέσβεως, ὅτι ὅσα πράγματα ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰσάγονται ἢ ἐξάγονται ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἢ τῶν ἀκολουθῶν του χρῆσιν. Ἐνώπιον δὲ τοιαύτης δηλώσεως ἢ ἐθνικῆς ἀξιοπρέπεια ἀπῆτει νὰ σταυρώσῃ τὰς χεῖρας ἢ τελωνιακῆ τοῦ τόπου ἐξουσία.

Ἀλλ' αἱ καταχρήσεις ἔχουσι πάντοτε τὸ σωστικὸν ἀποτέλεσμα, ὅτι ὅσον πολλαπλασιάζονται τόσοσον προκαλοῦσι

τήν θεραπείαν τοῦ κακοῦ. Καί εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι διὰ πολὺν καιρὸν τὰ μικρὰ κράτη προσεπειοῦντο εὐγένειαν ἐκεῖ ἐνθα ὠμίλει μόνη ἡ ἀσθένεια αὐτῶν, ἐπὶ τέλους ὅμως ἐπεκράτησεν ἡ νεωτέρα πρακτικὴ τῶν ἰσχυρῶν ἐπικρατειῶν καὶ πιθανῶς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης σκανδαλώδεις τινὰς ἀποκαλύψεις τῶν διπλωματικῶν μορμολυκείων ἐπὶ τῶν τελωνιακῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας σταθμῶν. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἀρκεῖ πλέον μόνος ὁ λόγος τοῦ πρέσβευς, ὅτι τὰ εἰσαγόμενα ἢ ἐξαγόμενα ἀφορῶσι τὴν ἄμεσον τῆς πρεσβείας χρῆσιν, ἀπαιτεῖται νὰ μεσολαβήσῃ καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ τελωνίου, χωρὶς νὰ θεωρῆται ἐντεῦθεν, ὅτι προσβάλλεται ἡ ἐθνικὴ τοῦ πρέσβευς ἀξιοπρέπεια (Bluntschli, Δίκαιον τῶν ἐθνῶν § 223).

Ἐν τούτοις ἐὰν διὰ τῆς τελωνιακῆς ἐπισκέψεως ἀποσοβῆται ἡ κατάχρησις, ἐν γένει, καὶ διὰ τὰ πρὸς ἄμεσον χρῆσιν τῶν πρεσβειῶν εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα, ἡ διπλωματικὴ ἀτέλεια ἀποτελεῖ πάντοτε ζήτημα μεταιῶρον, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν δίδεται ἀπανταχοῦ ὁμοιόμορφος λύσις. Οὕτως ἡ θεωρία τῆς ἀμοιβαιότητος ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀτέλεια αὕτη τῶν πρέσβευς δὲν ἀφορᾷ εἰς τὰς βάσεις αὐτὰς τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον καθαρᾶς φιλοφροσύνης προίον. Ὁ ἐκ τῶν διεθνῶν συμφερόντων λόγος, ὅτι διὰ τῆς τελωνιακῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπαλλαγῆς σκοπεῖται ἡ παραφυλακὴ τῶν διπλωματικῶν μυστηρίων ἐκ τῆς πολυπραγμοσύνης τῶν τελωνιακῶν ὑπαλλήλων, εἰς οὓς δὲν πρέπει νὰ ἀφελῆ ἡ ἐξέλεγχξις τῶν κιβωτίων τῶν πρέσβευς καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐγγράφων, δὲν χρήζει μεγάλης ἀνασκευῆς. Ἐν μὲν καλῶς ὀργανισμένη ἐπικρατεία οὐδὲ τῶν ἰδιωτῶν τὰ ἐγγράφα ἀνακινουῦνται ἐν τοῖς τελωνιακοῖς σταθμοῖς, ἐν δὲ κακῶς ὀργανισμένη περίξ τῆς τελωνιακῆς κατασκοπίας ὑπάρχουσι πάντοτε τοιαῦται παραβάσεις τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν, ὥστε εἰς ριζικωτέρας προκαλοῦσι σχέψεις. Βεβαίως ἐὰν ἐπρόκειτο πεπολιτισμένος λαὸς νὰ πέμψῃ διπλωματικὰ ἐγγράφα πρὸς τὸν ἐν χώρα βαρβάρῳ καὶ ἀπίστῳ ἀτυχῆ ἀντιπρόσωπόν του, δὲν θὰ συνεβούλευον αὐτῷ τὴν μετα-

φορὰν τῶν ἐντὸς κοινοῦ κιβωτίου. θὰ προετίμων δὲ μᾶλλον τὴν ἐπὶ τοῦ στομίου πυροβόλων ἠχηρῶν. Ὡστε ἡ ἰδέα τῆς ἐν τῇ διπλωματικῇ ἀλληλογραφίᾳ ἀσφαλείας εἶναι οὐσιωδῶς σχετικὴ.

Ἐὰν δὲ ὁ λόγος περὶ φόρων ἐπὶ διπλωματικῶν ἐγγράφων ἢ ἐπὶ ἄλλων διπλωματικῆς σημασίας ἀντικειμένων, ὡς π. χ. ἐπὶ τῶν ἀνταλλασσομένων μεταξὺ τῶν ἐθνῶν παρασῆμων καὶ παντὸς εἶδους δωρεῶν, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι τοιοῦτος φόρος θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν περαιτέρω διπλωματικὴν ἀποστολὴν, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ θὰ ἀντέκειτο εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν. Ὅταν ὅμως πρόκειται περὶ τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς τῶν πρέσβευς καὶ τῶν ἀκολούθων του, ἡ τελωνιακὴ δι' αὐτοὺς ἀτέλεια, καθὼς λέγει ὁ Pinheiro-Ferreira, εἶναι προνόμιον ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ οἰκονομίᾳ τῶν ἐθνῶν ἡ συντήρησις τῶν ὑπηρετῶν τοῦ κράτους ἐνεργεῖται διὰ κανονικῶν ἀποδοχῶν. ὅταν δὲ ἡ διορίζουσα τὸν πρέσβυν ἐπικράτεια πληρόνει εἰς χρήματα τὰς δαπάνας αὐτοῦ, ἀπολήγει εἰς φανερὰν ἀτοπίαν ἢ διὰ τῆς τελωνιακῆς ἀτελείας συνδρομὴ κυβερνήσεως ἀλλοτρίας. Ἄλλ' ἐνῶ τοιαύτη τῆς ἀτελείας ἐννοια δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐθνῶν, ὑπάρχουσι τόσα ἄλλα, ὄντως εὐγενῆ, μέσα εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἀπεσταλμένων αὐτῶν ἀμοιβαίας ἐθνικῆς ὑπολήψεως ὥστε ἀπόλλυσι καὶ τὸ τελευταῖον ἔχνος σοβαρότητος ἢ ἀπὸ σχετικῆς τελωνιακῆς (!) ἀβρότητος διπλωματικῆ ἀτέλεια.

Ἐν γένει ὅσω τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν ἀναπτύσσεται ἐπὶ τῆς νεωτέρας τῶν ἐθνῶν οἰκονομίας, τόσω ἡ διπλωματικὴ ἀπὸ τοῦ τελωνίου ἀπαλλαγὴ φαίνεται μικροτέρου μέλλοντος συνήθεια. Ἀπὸ τῆς ὀλοσχεροῦς καταργήσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ περιορισμοῦ τῆς ὑπάρχει βεβαίως ἰκανὸν ἔτι διάστημα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ ποικιλία τῆς ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῆς περιέχει διαφόρους λεπτομερείας. Ἐν τούτοις ἡ ἐπιστήμη προχωρεῖ καὶ τὸ θετικὸν δίκαιον ὁσημέραι διαφωτίζεται. Τοιοῦτοτρόπως μεγάλης σημασίας πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ

ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ κοινοβουλίου τῆ 8 Ἰουλίου 1867 ψηφισθεὶς νόμος, ὅστις, καταργῶν τὴν τελωνιακὴν τῶν διπλωματῶν ἀτέλειαν, ἀναγνωρίζει εἰς τὰς ἀλλοτρίας κυβερνήσεις μόνον τὸ δικαίωμα, ἵνα ἀπ' εὐθείας πληρῶνωσιν αὐταὶ τοὺς δασμοὺς τῶν ἀπεσταλμένων των.

ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.

Οἱ οικονομικοὶ ὅροι τῆς ἐργασίας τῶν ναυτῶν ἐπηρεάζονται οὐσιωδῶς ἐκ τῆς ἰδιαίτερας φύσεως τῆς ναυτικῆς βιομηχανίας. Ἀφ' ἐνὸς ἀπαιτεῖται μία μὲν θέλησις διευθύνουσα, πολλαὶ δὲ ἄλλαι ἐν τελείᾳ ὑποταγῆ ἔκτελοῦσαι, ἐὰν πρόκειται νὰ εὐοδοθῆ ἢ ἐπιχειρήσῃς. Ἀφ' ἑτέρου μεγάλα ὕλικά συμφέροντα εἶναι ἐμπεπιστευμένα εἰς ἀλλοτρίας χεῖρας ἐν μέσῳ τῶν ποικίλων τῆς θαλάσσης περιπετειῶν. Ἐνώπιον τοιούτων πρὸς τὴν κατὰ ξηρὰν ἐργασίαν διαφορῶν, οἱ νομοθέται τῶν κοινωνιῶν ἐπελάβοντο τῆς διαρρυθμίσεως τῶν κατὰ θάλασσαν ἔργων κατὰ τὸ μέτρον τῶν οικονομικῶν τῆς ἐποχῆς ἐντυπώσεων. Ἐν τούτοις ὅσῳ ἡ βιομηχανία προχωρεῖ, τόσῳ ὁ κύκλος τῶν ἐντυπώσεων τούτων ἀποδεικνύεται μᾶλλον περιωρισμένος. Βεβαίως ἢ ἐν τῇ βιομηχανίᾳ ἀρχηγεία καὶ ἐμπιστοσύνη ἀπέκτησαν νέα διπλώματα κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, οἵτινες κατὰ τοῦτο οὐδαμῶς ἠδίκησαν τοὺς πρὸ αὐτῶν. Ἐπίσης ὁμοῦ καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας προήχθη πλείοτερον ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἐθνῶν. Ὅταν δὲ ἡ ἱερότης τῆς ἐλευθερίας ταύτης καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀναγνωρίζεται πανδῆμως ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, πρέπει βεβαίως νὰ εἶναι πολὺ θλιβερά ἢ ἀνάγκη ἐκείνη, εἰς ἣν σπουδαῖον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μέρος τῆς ἱερότατος ταύτης πρέπει νὰ θυσιάσθῃ ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Καθ' ὅσον γνωρίζω πρὸς οὐδεμίαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς χειροτεχνίαν παρεμβαίνει δημοσία ἀρχή, ἵνα δώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώ-

πους τὴν ἄδειαν πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς κατὰ θάλασσαν βιομηχανίας οἱ εὐρωστότεροι καὶ ἐπιμελέστεροι ναῦται ἔχουσιν ἀνάγκην πιστοποιητικοῦ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς «ὅτι δὲν ὑπάρχει κανὲν ἐμπόδιον εἰς τὸ νὰ συμφωνηθῶσι» (1), ἐκτὸς ἐὰν ὁ προηγούμενος πλοίαρχος αὐτῶν ἐφωδίασεν αὐτοὺς δι' ἀδείας ἀναχωρήσεως. Ἡ ἰδέα λοιπὸν τῆς ἐξαρτήσεως τῆς ναυτικῆς ἐργασίας ἐκ τοῦ ἐπιχειρηματίου ἢ ἐκ τοῦ δημοσίου ἀρχοντος ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως. Ἀλλὰ προχωρεῖ ἔτι μᾶλλον, διότι ἐνῶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς κατὰ τὴν γενικὴν τοῦ δικαίου ἀνάπτυξιν ὁ αὐτογνωμῶνως ἀποχωρῶν ἐργάτης εὐθύνεται εἰς ἀποζημιώσεις μόνον, οἱ θαλάσσιοι ἐργάται καταδιώκονται περιπλέον καὶ ὡς δραπεταί. Ἐὰν ἀπεμακρύνθησαν πρὸ τοῦ ἀπόπλου, ὑποχρεοῦνται συλλαμβανόμενοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἀμισθὶ ἓνα μῆνα ἐντὸς τοῦ πολεμικοῦ ναυστάθμου, ἢ, τῇ ἐγκρίσει τοῦ μεθ' οὗ συνεφώνησαν πλοίαρχου, ἐντὸς τοῦ πλοίου αὐτοῦ ἐπὶ ἀπωλεία τῶν $\frac{1}{4}$ ἐνὸς μηνιαίου μισθοῦ των, ἢ τοῦ $\frac{1}{2}$ τοῦ μεριδίου των (2). Ἐὰν δὲ ἀπεμακρύνθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦς, ὑποχρεοῦνται εἰς ἐπιστροφὴν τῶν μισθῶν, τοὺς ὁποίους ἔλαβον ἤδη, καὶ ὑπηρετοῦσιν ἀμισθὶ ἢ ἐντὸς τοῦ πλοίου μέχρι τέλους τοῦ διάπλου, ἢ ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἐντὸς τοῦ πολεμικοῦ ναυστάθμου (3).

Ἐνῶ δὲ ἡ πρὸ τοῦ ἀπόπλου αὐτογνώμων τοῦ ναύτου ἀποχώρησις θεωρεῖται ὡς ἔγκλημα, διὰ τὸν κεφαλαιούχον τοῦ πλοίου κύριον, ἢ αὐτογνώμων τοῦ ναύτου ἀποπομπὴ ὑπάγεται εἰς ἄλλο μέτρον δικαιοσύνης. Ἐκαστος νομίζει ὅτι, ὅπως ἐπὶ τῆς χερσαίας βιομηχανίας ὁ συμφωνῶν ἐργασίαν τινὰ εὐθύνεται κατὰ τὰς γενικὰς τοῦ δικαίου ἀρχὰς εἰς τὴν ὀλοσχερῆ πληρωμὴν τοῦ ἀντιτίμου εἴτε μεταμεληθῆ εἴτε ὄχι, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐπὶ τῆς θαλασσίας βιομηχανίας. Καὶ ὁμοῦ δὲν συμβαίνει οὕτω, διότι τὸ ἄρθρον 270 § 2 τοῦ

(1) Ἄρθρ. 68 τοῦ ἀπὸ 15 Δεκεμβρίου 1836 περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας διατάγματος. (2) Αὐτ. ἄρθρ. 77.

(3) Αὐτ. ἄρθρ. 78.

Ἐμπορικοῦ νόμου παρέχει εἰς τὸν πρὸ τοῦ ἀπόπλου ἀποβαλλόμενον ναύτην μόνον τὸ τρίτον τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

Βεβαίως ἐν τῇ ναυτικῇ βιομηχανίᾳ ἡ ὅλη κίνησις δὲν ἐνεργεῖται χάριν τῶν ναυτῶν, ἀλλὰ χάριν τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλοίων καὶ τῶν φορτωτῶν. Καὶ ὁμῶς ἐν περιπτώσει προσωρινῆς παρεμποδίσεως τοῦ πλοίου κατὰ τὸν διάπλου οἱ κύριοι τῶν εἰς πλοῖον ἢ φορτίον κεφαλαίων πληρώνουσι ὅλας τὰς λοιπὰς κατ' αὐτὰ δαπάνας ἐκτὸς τοῦ ἡμίσεως τῶν ναυτῶν μισθοῦ (ἄρθ. 254 τοῦ Ἐμπ. Νόμου). Πῶς! αἱ πρὸς τὰ ὑλικά δαπανάει εἰς κρείττονα μοίραν τῶν πρὸς τὰ πνευματικά! Ἐὰν π. γ. εἶναι ἀναγκαῖοι ἀνθρακες διὰ τὸ προσωρινῶς ὑπὸ τῆς ἐγγωρίου ἀρχῆς κωλύόμενον ἐκ τοῦ ποθητοῦ λιμένος ἀτμοκίνητον, οἱ κύριοι τῶν ἀνθράκων θὰ πληρωθῶσι τελειῶς τὴν ἀξίαν αὐτῶν, οἱ δὲ κύριοι τῆς ἐργασίας οὐχί! Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς προσωρινῆς παρεμποδίσεως δὲν ἐργάζονται οἱ ναῦται ὅσον πρὸ αὐτῆς καὶ μετ' αὐτὴν, εἶναι κατὰ πολὺ σμικρὸν. Ὅταν κλείηται ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ σαλευομένων σανίδων ἐντὸς τῆς θαλάσσης, τιμωρεῖται δὲ ὡς δραπέτης ἂν προτιμήσῃ τὴν ξηρὰν, ἔπρεπε τοῦλάχιστον κατὰ πᾶν δίκαιον νὰ πληρῶνται τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν του.

Ἐν γένει ἐπὶ τῆς μισθώσεως τῆς ἐλευθέρως ἐργασίας κανὼν εἶναι ἡ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ συναλλάγματος ὀχύρωσις τῶν ἐνδιαφερομένων. Ὅταν μισθῶσω ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀμαξηλάτην ἵνα μὲ μεταγάγῃ εἰς Θήβας, οὐδὲν ἔχω δίκαιωμα ἵνα τὸν ἀναγκάσω εἰς τὴν μέχρι Λεβαδείας περαιτέρω μεταφορὰν. Τοῦτο εἶναι ἀπλούστατον· καὶ ὁμῶς ἐν τῇ κατὰ θάλασσαν μεταφορᾷ τὸ πᾶν ἀνήκει εἰς τὸ δοκοῦν τοῦ κυρίου τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου. Ὁ μικρὸς ἐργάτης μισθώνει τὴν ἐργασίαν του κατὰ σκοπὸν διὰ Μασσαλίαν· ἔχει ἐκεῖ τὰ μικρὰ σχέδιά του. Μήπως δὲν εἶναι κύριος ἑαυτοῦ; Καὶ ὁμῶς ὄχι! Ἐνῶ τὸ πλοῖον διαβαίνει ἐκ Νεαπόλεως, ὁ πλοίαρχος λαμβάνει τηλεγράφημα π α ρ' ο ὕ τ ι ν ο ς ἀ ν ἡ κ ε ι, ὅπως ὁδηγήσῃ τὸ πλοῖον εἰς Λονδῖνον· τριουτοτρόπως δὲ ἡ θέλησις τοῦ κεφαλαιούχου, ἰσχυρο-

τέρα καὶ τῆς τοῦ θυελλώδους ἀνέμου, παρασύρει καὶ σκάφος καὶ ἀνθρώπους εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ ἑαυτῆς συμφέροντος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι πληρώνονται οἱ ἐργάται τὴν διαφορὰν τῆς πεπεραιτέρω ἐργασίας αὐτῶν (ἄρθρ. 255 Ἐμπ. Νομ.)· ἐπὶ τίνι ὁμῶς θυσιᾷ; Τοῦλάχιστον, ἐὰν ἡ ἐλευθερία ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἀντίτιμον!

Ἡ ἐποψις τῆς διακοπῆς τοῦ πλοῦς δὲν εἶναι μικροτέρας σημασίας. Καὶ κατ' αὐτὴν τὸ συμφέρον τοῦ κεφαλαιούχου εἶναι ἐπικρατέστερον τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐργάτου. Ὅταν οὗτος νομίξῃ, ὅτι διὰ τοῦ περι μισθώσεως του συναλλάγματος ἐξησφάλισεν ἐργασίαν σπουδαίου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μέρους τοῦ ἐνιαυτοῦ, αἴφνης ἢ διεύθυνσις τοῦ πλοίου διακόπτει τὸν πλοῦν πρὸ τοῦ ἀπόπλου. Τότε οἱ μὲν δεσμοὶ τοῦ συναλλάγματος ἀτονοῦσιν, ὁ δὲ ναύτης πληρόνεται δι' ὅσας ἡμέρας εἰργάσθη πρὸς ἐξάρτησιν τοῦ πλοίου, καὶ ἀντὶ ἐτέρας ἀποζημιώσεως λαμβάνει ἕνα περιπλέον μηνιαῖον μισθὸν, ἐκτὸς ἂν ἦδῃ τῷ ἐδόθησαν προκαταβολαί, αἵτινες μένουσι πρὸς ὄφελός του (ἄρθ. 252 Ἐμπ. Νομ.). Εἶναι δὲ περίεργος ἡ ἰδέα τῆς διακοπῆς, διότι οἱ συγγραφεῖς ἐκτείνουσιν αὐτὴν καὶ ἐκτὸς τοῦ λιμένος εἰς χρονικὸν διάστημα 24 ὥρῶν. Δύναται τοῦτέστιν νὰ πνίγηται ὁ ἐργάτης ἐπὶ ὀλόκληρον ἡμερομίσθιον, ἵνα διατηρῇ ἔτι ὁ κεφαλαιούχος τὴν εὐνοϊκωτέραν τῆς διακοπῆς θέσιν. Ἄς ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ μετὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ πλοῦ ἀποτελέσματα τῆς αὐτογνώμονος διακοπῆς. Εἶναι βεβαίως κρείττων ἐνταῦθα ἡ θέσις τοῦ ἐργάτου, πάντοτε ὁμῶς ὑποδεεστέρα τοῦ δικαιώματος αὐτῆς. Πληρόνεται οὗτος 1) δι' ὅσας ἡμέρας ὑπῆρέτησε, 2) τὸ ἡ μ ι σ υ τ ῶ ν μελλόντων μισθῶν του καὶ 3) τὰ ἔξοδα τῆς ἐπιστροφῆς. Ὅλη ἡ δικαιολογία τῶν ἀνωτέρω ἐργατικῶν εἰς μισθοὺς θυσιῶν στηρίζεται ἐπὶ τῆς προλήψεως, ὅτι ὁ ναύτης θὰ εὕρῃ ἐτέραν ἐργασίαν. Ἄλλ' ἂν ἀποτύχῃ; Προστατεύεται, λέγουσιν, οὕτω τὸ συμφέρον τῆς ναυτιλίας. Τίνος ναυτιλίας, τῆς ἀψύχου ἢ τῆς ἐμφύχου; Μήπως τὰ συμφέροντα τῶν κοινωνιῶν πρέπει νὰ θεμελιῶνται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων;

Ἡ μεταξὺ κεφαλαιούχου καὶ ἐργάτου κατὰ τὴν ναυτι-

κὴν βιομηχανίαν ἀντίθεσις κέκτηται ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα ἐν περιπτώσει ναυαγίου. Ἐννοῶ τὴν ἀνωτέραν βίαν, εἰς ἣν καὶ οἱ Θεοὶ ἐπέθοντο. Πόσον ὁμως κατ' αὐτὴν χάος μεταξύ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης! Ἐὰν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀπολεσθῆ τὸ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ συνωμολογήθη ἡ ἐργασία, πληρόνεται οἱ μέχρι τῆς καταστροφῆς μισθοί· ἐὰν δὲ τὸ δυστύχημα συμβῆ κατὰ θάλασσαν, οὐδεμία περὶ καθυστερουμένων μισθῶν ἀπαίτησις (ἄρθ. 258 Ἐμπ. Νόμ.). Πρέπει ἐν τῷ πνεύματι τοῦ νομοθέτου νὰ εἶναι ὁ ναύτης ἄργος πολυόματος. Ἐὰν δὲ οὕτως ἡ γενικὴ θεωρία, ὅτι τὸ μὲν πλοῖον καὶ τὸ φορτίον εἶναι τὸ κύριον, οἱ δὲ ὑπηρετοῦντες αὐτὰ ἄνθρωποι τὸ παρεπόμενον, οὐδόλως εἶναι ἀφηρημένη, ἀφ' ἑτέρου εὐχερῶς ἠδύνατο νὰ ἀποδειχθῆ, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἀνωτέρας βίας ἀποκλείει τὴν ἰδέαν τῆς ἀμέτρου εὐθύνης τῶν ναυτῶν. Μήπως οὗτοι εἶναι ἰσχυρότεροι τῶν ἐν Τιβεριάδι πνιγομένων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ; Ὁ παραλογισμὸς εἶναι προφανής. Ὅταν αἱ νομοθεσίαι ἀποβλέπωσιν εἰς τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἀποτυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἀνευ πρακτικῆς ὠφελείας. Οὕτως ἡ προγραφὴ τῶν ναυτικῶν μισθῶν δὲν ἐμπόδισε τὰ ναυάγια καὶ ἔμεινε ἀπ' ἀρχῆς ὅ,τι πράγματι εἶναι, δηλαδή κοινωνικὴ ἀδικία.

Ἡ οἰκονομικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δυσαρμονία προσβάλλει ἔτι μᾶλλον τὴν κοινὴν συνείδησιν ἐκ τῆς λοιπῆς τοῦ ἐμπορίου ἀναπτύξεως. Ὅταν ὁ κεφαλαιούχος, κύριος τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου, εὐρίσκη ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς ἀσφαλείας θεσμοῦ τὰ μέσα, ἵνα ὑπερνικήσῃ τοὺς κινδύνους, ἢ ἐκ τούτων καταστροφὴ ἀποβαίνει ἀσήμαντος εἰς τὴν περαιτέρω παραγωγὴν του. Ἡ θάλασσα οὕτως ἐξαγριούται ἵνα καταπῆ οὐχὶ τὰ πλέοντα κεφάλαια, ἀλλὰ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀσθενεῖς καὶ περὶ τῶν ὄλων ἀγωνιζομένας ὑπάρξεις. Ἐργάζεται ἢ τελευταῖα τῶν ναυαγῶν ὥρα, ὅσοι δὲ μεταξύ αὐτῶν δὲν εὖρον τὸν θάνατον ὑπὸ τὸ βάρος τῶν κυμάτων, κακῶς σώζονται ἐπὶ τῶν σκοπέλων τῆς ξηρᾶς, ἵνα ἐκτείνωσι τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἐλεήμονα διαδάτην, ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ χρόνῳ, καθ' ὃν διὰ τὸν κύριον τοῦ πλοίου καὶ τοῦ

φορτίου ἀναβιοῖ διὰ μέσου τῆς ἀσφαλείας τὸ ὡς ἄλλος Πρωτεύς μεταμορφούμενον κεφάλαιον.

Ἡ κοινωνικὴ αὕτη ἀντινομία εἶναι ἀξία μεγίστης προσοχῆς. Ὅταν ὁ κεφαλαιούχος καὶ ἐν τῇ εὐδῶσει καὶ ἐν τῇ καταστροφῇ τοῦ πλοίου διασώζῃ τὰ ἑαυτοῦ συμφέροντα, τίνος ἔνεκεν τὰ τοῦ μικροῦ ἐργάτου νὰ θυσιάζωνται; Ἡ ἀπλουστέρα περὶ δικαίου γνῶσις ἀντιμάχεται πρὸς τοιαύτην λογικὴν. Εἰς μάτην δὲ ἐπικαλοῦνται τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας πρὸς καταπάτησιν τοῦ ἀτομικοῦ. Ἐνῶ οἱ ἔνοχοι τῆς ὑπαιτίου καταστροφῆς εἶναι πάντοτε ὑπεύθυνοι, ἐτέρωθεν οἱ μέχρις αὐτῆς μισθοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν περιουσίαν τῶν ναυτῶν, ἐκ τῆς ὁποίας μόνον ὀπισθοδρομικὸς ἢ αὐθαίρετος καὶ δημευτικὸς νομοθέτης δύναται νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ. Ἄλλ' ἡ σημαία τῆς δημεύσεως εἶναι ὀλέθριον τῶν κοινωνικῶν συμπτῶμα, καὶ ὅτε εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν πενήτων κατὰ τῶν πλουσίων, καὶ ὅτε, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, λειτουργεῖ εἰς χεῖρας τῶν κεφαλαιούχων κατὰ τῶν ἐργατῶν.

ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἡ νεωτέρα νομοθετικὴ τῶν ἐθνῶν πρακτικὴ παρέχει ἀπὸ τινος εὐάρεστα σημεῖα βελτιώσεως τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Οὕτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ σωστικὴ τῶν εἰρηνικῶν καὶ ἀδιαλείπτων μεταρρυθμίσεων πολιτικὴ μέθοδος ἔθεσεν ἐπὶ τῆς ναυτικῆς βιομηχανίας εἰς ἴσην μοῖραν καὶ τοὺς κεφαλαιούχους καὶ τοὺς ἐργάτας. Κατὰ δὲ τὸ 1872 ἡ Πολιτεία τῆς Massachusetts προσεκάλει τὰς ἐν τῇ μεγάλῃ δημοκρατίᾳ τῆς Ἀμερικῆς συναδέλφους αὐτῆς, ἵνα ἀκολουθήσωσι τὸ παράδειγμα τῆς παλαιᾶς μητροπόλεως. Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ προτεινομένη μεταρρυθμισίς ἀποβλέπει εἰς μέγιστα τῆς ἡμετέρας Ἀνατολῆς συμφέροντα. ὑπὸ τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις, αἵτινες ἐργάζονται ἐν τῷ κλίματι αὐτῆς, ἡ ἀναβίβασις τῶν μικρῶν ἐργατῶν εἰς τοὺς μεγάλους τῆς βιωτικῆς ὀρίζοντας εἶναι σταθερὸν φαινόμενον. Οὕτως ἢ κατὰπτωσις τῶν προεξετασθέντων βιομηχανικῶν φραγμῶν συνδέεται πρὸς τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνάπτυξιν τοῦ φαινομένου τούτου, μέχρι τῶν ὀρίων ἐκείνων τὰ ὅποια ἐπιγινώσκουσιν αἱ νεώτερα τῆς ἑθνικῆς ἐργασίας πρόοδοι.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἐάν κρίνωμεν ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε συζητήσεων τῆς Βουλῆς, τὸ κύριον ρεῦμα τῶν πολιτειακῶν τῆς Ἑλλάδος ἐργασιῶν ἀκολουθεῖ σταθερῶς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Οἱ ὑπολογισμοὶ λοιπὸν τοῦ ἀπολυτισμοῦ ἐκθέτουσι μὲν τινὰς, ὠφελοῦσι δὲ οὐδένα.

— Τὸ ζήτημα τῆς ἱκανότητος δὲν ἔχει μικροτέραν ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημασίαν. Ἐνθ' ἄφ' ἐνὸς ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα, περὶ ὃν στρέφονται αἱ πρακτικαὶ τῶν ἰδεῶν διαμορφώσεις, ἄφ' ἑτέρου (πρᾶγμα περίεργον!) ὅλαι τῆς Ἑλλάδος αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἱκανότητες εἶναι κατατασταγμέναι φανερώς ἢ λεληθότως ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας. Εὐρωστόν τοῦτο σημεῖον τῶν περαιτέρω πολιτικῶν καὶ τῶν ἀπ' αὐτῶν ἀχωρίστων οἰκονομικῶν τῆς χώρας τυχῶν.

— Ἐν τούτοις δὲν ἐπιταί ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ ἐπὶ ῥόδων τὸ παρόν. Ἡ κυβερνητικὴ ἐν τῇ πολιτικῇ ἡμῶν μηχανῇ δυσαρμονία εἶναι ἐκ τῶν μεγίστων ἐθνικῶν συμφορῶν. Πότε θὰ παύσῃ; . . Ἀπαντῶ : ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους ἐνσαρκωθῶσι τὴν θεμελιώδη ἐν τῇ νεωτέρῃ συνταγματικῇ ἀναπτύξει ἰδέαν, ὅτι «ἡ Ἰπουργικὴ Κυβέρνησις εἶναι ἐπιτροπὴ αὐτῶν.»

— Ἐὰ χρειασθῶσι θυσίαι καὶ θὰ προκύψωσι παραφρονίαι. Ἄλλ' ὅστις ἐννοεῖ νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα τοῦ μόνιμον τάξιν καὶ ἐλευθερίαν δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρύνηται εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν τρικυμιῶν. Παρῆλθε πλέον ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν τὰ πλοῖα ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐσύροντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἡ ζωὴ σήμερον καὶ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἐθνῶν ἀνήκει εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος.

— Αἱ προμήθειαι λοιπὸν εἰς πρόσωπα καὶ ἐφόδια εἶναι μεγίστης σημασίας. Ἐὰ ἀπεσθλῶμεν δὲ μίαν συμβουλήν, τὴν ἐξῆς· βαθύτερον τὴν χεῖρα εἰς εὐρεσίαν τῶν πρώτων, δειλότερον ὡς πρὸς τὰ δεύτερα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν ἀδειαν τοῦ κυρίου αὐτῶν λαοῦ. Καὶ ὅμως. . . ὅποια ματαιολογία δι' ὅσους τολμῶσι νὰ φορολογῶσι τὸ ἔθνος ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ!

Ἐν Ἀθήναις, 2 Νοεμβρίου 1874.